

List Saveza lovačkih društava Tuzlanskog kantona

Lovac

Broj 63

Tuzla, septembar/rujan 2014.

Cijena 1,00 KM

Teme broja:

- 60 godina LD "Zelemboj" Banovići
- Zakon i moral obavezuju poštivanje običaja lova
- Tetrijeb s Konjuha preselio u sjećanje
- Jesenski lov na fazana
- Poligonski uzgoj zeca
- Jesenska priprema i zimska prihrana divljači
- 4. oktobar Svjetski dan životinja

Lovac

List Saveza lovačkih društava
Tuzlanskog kantona

Izlazi tromjesečno

Izdavač:
Predsjedništvo Saveza lovačkih društava
Tuzlanskog kantona

Za izdavača:
Rasim Omerović,
predsjednik Predsjedništva SLD TK

Redakcija lista "Lovac":
Enver Kurtić (Kalesija),
Zvonko Gusković (Tuzla),
Šerif Bečić (Banovići),
Hasan Muratović (Zivinice),
Hazim Smajlović (Sapna),
Muris Mujedinović (Srebrenik),
Sead Mehulić (Gradačac),
Hajrudin Imširović (Teočak),
Isajbeg Vejzović (Kladanj),
Džemal Jukan (Gračanica),
Mujo Softić (Lukavac),
Sulejman Hadžić (Doboj-Istok) i
Hazim Mujkić (Čelić).

Glavni i odgovorni urednik:
Rasim Omerović, dipl. ing. šumarstva

Urednik i lektor:
Prof. Mirzet Ibrišimović

Stručni saradnik:
Jasmin Bećirović, profesor

Fotoliti:
B Concept Sarajevo

Priprema i štampa:
"Mikroštampa" Tuzla

Za štampariju:
Šaban Cipurković

Adresa redakcije "Lovac"
Tuzla, Džindić mahala 13.
Tel./fax: 035/258-004
Web site: www.lovaacki.com
E-mail: info@lovaacki.com

Račun kod Tuzlanske banke d.d. Tuzla
132-100-03092192-27

Na osnovu mišljenja Ministarstva
za obrazovanje, nauku, kulturu, sport
i informisanje Vlade TK broj
10/1-452-25-2/98 od 28. 08. 1998. god.,
list "Lovac" oslobođen je dijela
poreza na promet

4. oktobar - Svjetski dan životinja

Svjetski dan životinja se obilježava svakog 4. oktobra još od 1931. godine, kada je u Firenci održan skup ekologa. Cilj je da se proslavi život četvoronožaca prepoznavanjem njihovog značaja za čovjeka i raznih uloga koje igraju u životu svakog čovjeka s naglaskom na suživotu ljudi i životinja i ulozi životinja u prirodi. U svijetu je poznato oko 1,8 miliona životinjskih vrsta, a pretpostavlja se da ih je gotovo stotinu puta više. Prema podacima različitih svjetskih organizacija, svaki dan izumre od 50 do 150 vrsta, a brojne vrste nalaze se pred izumiranjem, za što je krivac najprije čovjek. U trenutku kad je oko 36% životinjskog svijeta na planeti ugroženo, ove poruke danas imaju težinu veću nego ikada do sada. Ni manje ni više od 50 miliona životinja svake godine skonča na najstrašnije načine, uglavnom zbog ljudskih potreba, ili pak svireposti. Ugroženost vrsta procjenjuje se prema kriterijima Međunarodne unije za očuvanje prirode (International Union for Conservation of Nature - IUCN) te im se daje pripadajuća kategorija ugroženosti. Najveću prijetnju životinjama predstavlja izravno uništavanje njihovih staništa. Prirodna staništa se pretvaraju u građevinsko ili poljoprivredno zemljište, a izgradnja prometnica dovodi do njihove fragmentacije. Činjenica da živimo u XXI vijeku trebalo bi da podrazumijeva i globalnu širinu pogleda na svijet, ali se i dalje većina aktivnosti na zaštiti životinja zasniva na dobroj volji i trudu pojedinaca ili manjih organizacija, kakva su lovačka.

Činjenica da su životinje bića koja osećaju bol, patnju, strah i stres, koju je nauka potvrdila, dovela je do toga da sve veći broj ljudi postavlja pitanje o moralnoj ispravnosti eksploatacije životinja. Ubrzani tehnički i tehnološki napredak civilizacije u XX vijeku, omogućio je bjesomučnu eksploataciju, zlostavljanje i ubijanje životinja. Odgovor na to je aktiviranje pojedinaca i organizacija koji su se organizovali u pokrete za zaštitu životinja. Zaštitari i njihove pristalice zahtijevaju slobode za životinje, izjednačene sa onim ljudskim, mada se i one ne poštuju u većem dijelu čovječanstva. Slobode za životinje koje se zahtijevaju su oslobađanje od bola i patnje, bilo kakve vrste neudobnosti, gladi, žeđi... Neki se trude više, neki manje, a svijest o tome na nekim drugim mjestima je razvijenija nego kod nas.

Dobrobit životinja upravo lovci treba da ističu i nameću kroz svoje tradicionalne i Zakonom obavezujuće aktivnosti zaštite i prihrane divljači, kao i kroz organizovane edukacije građana u oblasti zaštite dobrobiti životinja i stvaranje mreže svih zainteresovanih strana. Uloga lovaca je da svojim djelovanjem ublaže uticaj promjena koje su dovele do narušavanja biološke raznovrsnosti, zbog čega osobito lovci mogu i moraju da daju značajan doprinos promjeni stavova unutar državnih institucija i civilnog društva, kroz tribine edukativnog karaktera i praktične aktivnosti. Iz tog vrijednog iskustva lovaca nastaju nove ideje o mogućnostima podizanja svijesti građana o potrebama životinja kao osjećajnih bića i promovisanja odgovornog odnosa prema njima, kroz uzgajanje divljači, prehranjivanje i oplemenjivanje određene vrste kroz selekciju i uzgojni odstrjel nerazvijenih i bolesnih jedinki.

2 Lovac Septembar 2014

Neke aktivnosti Lovачkog društva „Zelemboj“ Banovići

60 godina postojanja

Ove godine je svečano obilježeno 60 godina uspješnog rada i postojanja LD „Zelemboj“ Banovići. Zabava je obogaćena izložbom trofeja i arhivskom građom iz historije Društva, od aprila 1954. do aprila 2014. godine. Lovачko društvo „Zelemboj“ je osnovano Odlukom Narodnog sreza Tuzla, a u 60 godina neprekidnih aktivnosti nekoliko generacija njegovi članovi su bili ljudi raznih zanimanja, od rudara, poljoprivrednika, inženjera do doktora i drugih. Od prva dva počasna člana i predsjednika tek osnovanog Društva, živ je Muradif Hrvatović, dok je hadžija Ramo Brigić umro prije više godina. Na početku proslave jubileja prvo je prikazan kraći film o historiji Društva, a potom je Šerif Bečić, predsjednik LD „Zelemboj“, uz prigodan osvrt o značaju jubileja pozdravio prisutne, zaželio im ugodno druženje i uspjeh u daljem radu. Predsjednik je istakao važnost postojanja jednog ovako dobro organizovanog Društva zbog aktivnosti koje uveliko unapređuju društveni život, kao što je čuvanje eko sredine, pošumnjavanje, unos, zaštita i prehrana divljači, izgradnja lovnih i drugih objekata, razne sportske aktivnosti, rad na afirmaciji turističkih potencijala. Da lovstvo danas ima ne samo sportski, nego privredni, ekološki, kulturni i društveno-politički značaj, pokazuju dosadašnji rezultati LD „Zelemboj“ i naredni ciljevi u skladu s procesom dodjele koncesija gospodarenja lovištima. Lovište Društva je više puta mijenjalo svoju površinu radi eksploatacije ruda i šuma, zatim osnivanja posebnih lovišta, a od 1992. LD „Zelemboj“ gazduje u administrativnim granicama općine Banovići. Na kraju je predsjednik Bečić istakao potrebu da se Društvo omasovi u postizanju vrijednih ciljeva uzgoja i zaštite divljači, čuvanja

lovišta i šuma, flore i faune radi obezbjeđenja bioraznolikosti prelijepeg Zelemboja i Konjuha. Pored članova i počasnih članova Društva, na proslavi jubileja su bili prisutni mnogi gosti iz Tuzlanskog kantona, drugih kantona, predstavnici privrede, vlasti i drugi. Zabava je trajala do kasno u noć u banovičkom Radničkom domu.

Redovna radna godišnja Skupština

LD „Zelemboj“ Banovići je održalo redovnu radnu godišnju Skupštinu na kojoj su usvojeni izvještaji o aktivnostima Društva u proteklom periodu, Finansijski izvještaj, potom su usvojene Smjernice i Plan rada za predstojeći period. Predsjednik Šerif Bečić je u Izvještaju o radu naglasio obavezu svih članova da i dalje poštuju sve propise iz oblasti lovstva, da pojačaju trud u zaštiti lovišta i da se pripreme za nove propise s obzirom da je u pripremi izmjena Zakona o lovstvu FBiH, da se očekuje Zakon o dopunama Zakona o koncesijama, očekuju nove Instrukcije inspektora za način lova i prebrojavanja divljači, zatim formiranje novih lovišta, problemi saradnje sa Savezom lovačkih organizacija BiH, ali da spremno dočekaju i ostale obaveze u skladu sa Zakonom o lovstvu, pravilnicima iz oblasti lovstva i Zakona o održanjima građana. Nakon konstruktivnih diskusija delegati su jednoglasno usvojili Plan gazdovanja lovištem za lovnu 2014./15. godinu. Mnogi delegati su predložili da se pokušaju naći dodatna finansijska sredstva za unos još više divljači i hrane u lovište, kao i za okončanje izgradnje lovačkog doma i izgradnju novih lovno-uzgojnih objekata.

Kaptalac na otvaranju lova na srndaća

Lovci Podružnice „Hrvati“-LS „Repnik“ bili su uspješni na otvaranju lova na srndaća. Kapitalac je pao na lokalitetu lovišta Ravni Vinkovac, a vješt strijelac je bio Emir hadži Rizvić, jedan iz tradicionalno lovačke porodice Rizvić, poznate po svojoj predanosti lovu, lovačkom druženju i ljepotama prirode. Tako je plan ispunjen jer je bio i planiran odstrjel samo jednog grla, ali su ispunjene i ostale obaveze u pogledu pregleda terena, lovnih objekata, solila i hranilišta. Nakon čestitanja na zbornom mjestu nastavljeno je druženje u pripremljenim šatorima jer je vrijeme bilo kišovito.

Mujo Mehikić

2014 Septembar Lovac 3

Lovačko društvo „Spreča“ Kalesija Uspješni na srndaća

ODSTRIJELJENA 23 SRNDAĆA

Lovačko društvo „Spreča“ Kalesija je uspješno dočekalo i ovu lovnu sezonu na srndaća. Po usvajanju Operativnog kalendara aktivnosti u lovištima TK za lovnu 2014./15., uslijedile su pripremne aktivnosti. Organizovan je seminar i predavanje od strane Selimbašić Senada, stručnog saradnika i drugih aktivista Društva, na temu načina izdavanja dozvola za lov i samog izvršenja lova. Na seminaru su bili vođe grupa na visoku divljač, lovovođe sekcija i ostali aktivisti. Da je seminar pozitivno djelovao pokazuje i podatak da se od početka lovne sezone do danas unutar Društva nije desio niti jedan incident koji bi eventualno negativno uticao na izvršenje lova. U saradnji sa Policijskom upravom Kalesija vršen je pregled i kontrola naoružanja na zbornim mjestima pa su i u ovom pogledu rezultati na visokom nivou. Oružje koje lovci koriste je uredno, legalno se nosi i nije zloupotrebjeno. Ukupno, do danas, odstrijeljena su 23 srndaća. Uglavnom su to zdrava, zrela i kvalitetna grla. S obzirom da se radi o sanitarno-uzgojnom lovu, trofejna vrijednost je raznovrsna, ali ocjenu vrijednosti će dati Komisija za ocjenu trofeja koja će svoj posao obaviti nakon završetka lovne sezone na ovu divljač.

LOVOVOĐA SEKCIJE „G. SPREČA“ ULOVIO NEULOVIVOG

Članovi Sekcije „Gornja Spreča“ već duže vrijeme nisu imali nekog posebnog uspjeha, jer je očito da je divljač u nekim dijelovima lovišta ove Sekcije emigrirala, promijenila stanište. Ove godine su bili uspješni 29. juna. Iz dobro organizovanog lova samo su se i mogli očekivati i dobiti dobri rezultati. Lovovođa Nedim Živčić je dozvolio svim učesnicima lova izbor čeka po želji, a on je izašao na onu čeku koja je preostala. Nedim se smjestio na čeku zvanu Stupovi u Kamenici. Nije dugo čekao kada se iznenada pojavio srndać, te na njegovu radost i sreću stao da čopka travu, dižući glavu da osmotri okolinu. Nedim se nije dao zbuniti, mirno je nanišanio i opalio. Jedan hitac je bio dovoljan da odstrijele ovog prilično dobrog srndaća, o kojem će se dugo pričati jer su se na njega lovci pošteno ispromašivali. Nakon povlačenja s čeka nastavljeno druženje do u kasne sate.

4 Lovac Septembar 2014

U SEKCIJI „KALESIJA“ SEKRETAR NAJUSPJEŠNIJI

Članovi Sekcije Kalesija su bili uspješni na srndaća 17. avgusta. Grupa Kurtić Husejna je raspoređena u rejon Brezovače na obroncima Majevice. Nakon detaljnog upoznavanja s načinom izvršenja lova, uslijedio je raspored lovaca po čekama, a među njima je bio i sekretar Sekcije, Elvir Hamzić, koji je zajedno sa kolegom Šesijem podijelio čeku. Poslije pola sata iz šume je izronila silueta srndaća. Elvir je opalio i promašio. Srndać se pomjerio dvadesetak metara i ponovo okrenuo prema Elviru, koji se pogodno smjestio, nanišanio i ovaj puta pogodio. Dok se Elvir okrenuo popularni Šesi je već bio pored srndaća. Nakon objave odstrjela uslijedilo je čestitanje i radost koja se morala proslaviti.

ĐURICIN PRVIJENAC

Mehmed Zulić, zvani Đurica, član je Lovačkog društva od 2007. godine. U tih sedam godina lova imao je prilično uspjeha. Odstrjeljivao je Đurica divlje svinje, zečeve i svakojaku sitnu divljač, ali nikada niti jednog srndaća. Bilo je pucanja i promašaja, ali je sredinom juna ove godine bio miran i precizan. Na otvaranju lova na srndaća imao je sreće na čeki Vilečije kosti, a koja je popularno nazvana Đuricina čeka. Zajedno sa Mešom je bio i poletarac Melis Beširović, pomažući član. Tek što su došli iz trave je izronila silueta srndaća. Dobro su ga osmotrili i kada je Đurica shvatio da se radi o veoma dobrom trofeju odlučio je da ga pokuša odstrijeliti. Uzeo je svoj Browning karabin, naslonio, opalio i pogodio. Mehmed i Melis su uspjeli iznijeti ulov do auta, odakle su objavili odstrjel, otišli do lovačke kuće Bukovica gdje su ih čekali kolege lovci. Nakon čestitanja uslijedilo je fotografisanje, prepričavanje, druženje.

Ahmet Beširović

Lovačko društvo „Husić Mustafa Čektalo“ Sapna Poslije ražnja na srndaća

Članovi LD „Husić Mustafa Čektalo“ Sapna otvaranje lovne sezone na srndaća tradicionalno dočekuju zajedno. Naime, svake godine sve sekcije Društva prvi dan lova na srndaća dočekaju uz muziku, ražanj i zanimljive lovačke priče. Ove godine, po rasporedu, organizaciju je obavila LS „Zaseok“ i pokazala se kao izvrstan domaćin i organizator. Na sportskom poligonu je postavljen šator za 300 osoba tako da i kiša nije poremetila veselo druženje. Pored poligona je napravljen, odnosno improvizovan šator gdje je se peklo 13 jagnjadi. Po završetku druženja lovci su dobili upute te se razišli po čekama i čekali svoj trofej za odstrjel.

Said Smajlović

Lovačko društvo „Husić Mustafa Čektalo“ Sapna Prvog dana dva vrijedna primjerka

Prvog dana lova na srndaća lovci u prilici da odstrijele srndaća zbog velikog uzbuđenja često promaše, ali ovog puta njih nekoliko koji su imali dosad iskustva sa srndaćem i naučili kako ga nadmudriti, imali su i sreće da prvog dana lova odstrijele vrijedne primjerke. Najvještiji i najsrećniji na otvaranju lovne sezone u LD „Husić Mustafa Čektalo“ Sapna su bili Husudin Dude Alić i Said Smajlović, koji su odstrijelili po jednog srndaća, na lokacijama Gola kosa i Jezernica, na mjestima gdje su ovi lovci često iznosili so koju su donosili iz Austrije. To se pokazalo efikasnim jer se srneća divljač zadržavala na solilima i na njih se redovno vraćala.

Said Smajlović

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla

Mladi lovac najvještiji na srndaća

Lovci Grupe „Dobrnja-Čanići“, LS „Dobrnja-Mramor“-LD „Tuzla“, nisu omanuli na otvaranju lovne sezone na srndaća. Spretni i sretni strijelac je bio mladi lovac Miralem Delić (na prvoj fotografiji). Lijep primjerak srndaća je pao u Čanićima a Babin greb je bilo mjesto gdje su Asim, Alaga, Piljo, Mirnes, Damir, Azem, Fehro Emir, Miralem, Ibrahim, Jasmin i Husnija proslavili još jedan uspješan lovni dan (na drugoj fotografiji).

Husnija Kišić

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla Akcija koja daje dobar rezultat

U okviru redovnih aktivnosti nabavke divljači, LD „Tuzla“ već drugu godinu za redom, pored unosa matičnog jata, vrši i unos poluiznesenog jata fazanske divljači. Cilj unosa fazana u lovište u ljetnom periodu je ne samo da se lovište obogati pred predstojeći lov, nego i da se matično jato u što većoj mjeri zaštiti od odstrjela, a što prema saznanjima iz prošle godine daje dobre rezultate. Nabavljeno je 400 komada fazanske divljači u omjeru 1:2 u korist koka. Akciji puštanja fazana prethodilo je čišćenje terena

od štetočina, a potom i čuvanje fazana nekoliko narednih dana dok se priviknu na novu životnu sredinu. Važno je naglasiti da je divljač ravnomjerno raspoređena po svim sekcijama, čime je pokrivena čitava teritorija lovišta LD „Tuzla“ pogodna za lov ove atraktivne divljači. Na fotografijama su LS „Solina“ u momentima preuzimanja i puštanja fazana: Kemo (predsjednik LS), Nune, Tojba, Senči, Ševkija, Hari, Muslija, Halid, Dino.

Selver Pirić

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla Puštena 34 zeca u lovišta

Drugu godinu za redom LD „Tuzla“ vrši unos zečeva u namjeri da na taj način obogati lovište ovom atraktivnom divljači, a pored toga i u istom cilju Skupština Društva je donijela Odluku o jednogodišnjoj zabrani lova na zeca. Ove godine su iz Širokog Brijega nabavljena 34 zeca u starosti od oko dva mjeseca, koja su prošla proces podivljavanja i veterinarsku kontrolu. Po dva zeca su data svakoj od 17 sekcija, a pušteni su 9. avgusta, na prethodno očišćene terene. Povratne informacije od lovaca potvrđuju da je zec zaista divlji i da se privikao na novo stanište.

Selver Pirić

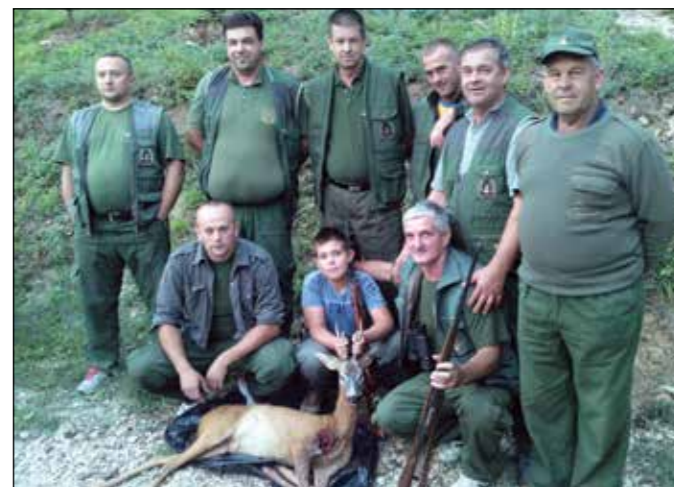

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla

Meraklijama četiri srndaća

Grupa „Meraklije“-LS „Solina“, poznata po svojoj druželjivosti i meraklijskim lovačkim sijelima, ovosezonski lov na srndaća je obilježila i proslavila s četiri odstrjela. Senahid Pirić je ulovio dva, prvog na lokalitetu Kik-Nikolići na staroj Majevidi, a drugog na terenu Bukovica na obroncima Majevice. Njegov brat Selver je svog srndaća odstrijelio takođe na lokalitetu Kik-Nikolići. Četvrtog majevičkog srndaća je ulovio Amir Bašić, na lokalitetu Bukovica.

Mirzet I.

Lovačko društvo „Jelen“ Gradačac

Zakon i moral obavezuju poštivanje običaja lova

Zakon o lovstvu („Službene novine FBiH“, broj 4/06.) obavezuje korisnike lovišta na stručno osposobljavanje kadrova u cilju unapređivanja lovstva. U istom duhu i cilju odredbe Statuta SLD TK i interni pravilnici članica Saveza, obavezuju lovačka društva da pažnju posvećuju stručnom i moralnom uzdizanju svojih kadrova i članova, putem seminara, predavanja i stručnih ispita iz pojedinih oblasti lovstva. Ako gazdovanje lovištem podrazumijeva ovako temeljitu pripremu moralnog lika lovca, kako je onda moguće da jedan mladi lovac, za vrijeme lovačkog ručka, vrsnom i prekaljenom lovcu kaže: „Ti stari naloži vatru i šuti!“

Adil Turbić, sedamdesetpetogodišnji lovac sa 45 godina lovačkog staža ima takva i slična loša lovačka iskustva. Oduvijek strastven lovac, zaštitnik plemenite divljači, ljubitelj lovačkog druženja u ljepoti prirode, dugogodišnji predsjednik LS „Vučkovci“, član Nadzornog odbora i Predsjedništva LD „Jelen“ Gradačac, danas je počasni član i ima puno toga poučnog da poruči nadolazećem lovačkom naraštaju:

„Prije svega, ponosim se što nikada nisam narušio lovnju disciplinu. Lovna etika je za mene svetinja i dan danas. Sve radne zadatke sam ispunjavao brižno i temeljito. Oduvijek sam

volio i imao kerove goniče. Možeš imati kera dobre pasmine ali ako ga ne voliš i ako ga nisi obučio, bolje da ga i nemaš. Na fotografiji iz 1975. godine smo moj barak Bari i ja, u lovu u D. Hrgovima. Bari je bio moj ponos sa kojim sam „govorio“ i koji je „čitao“ moje želje. Zajedno smo doživjeli mnoge lijepe trenutke, ali i one ružne. Neetično ponašanje nekih lovaca se ogledalo kroz udaranje kera, gaženje odstrijeljene divljači, ružno nošenje lovine, neprimjeren odnos prema starijim kolegama ... To je nedostatak i kućnog i lovačkog odgoja. Kao prosvjetni radnik uvijek sam ukazivao na takvo nedolično ponašanje pojedinaca koji kaljaju ugled lovačkog društva i općenito stvaraju lošu sliku o lovcu i lovstvu. Neki su prihvatili savjete, neki priznaju da su u neznanju grijeshili, ali je najbitnije da većina lovaca poštuje čuveno lovačko prijateljstvo i običaje etičnog lovovanja.“

Fahruđin Gromić

Lovačka etika je skup iskustvom stvorenih pravila lijepog i korisnog lovačkog ponašanja

Etičke norme se svode na ponašanje lovaca prema prirodi, živoj divljači, odstrijeljenoj divljači, kolegama lovcima, društvenoj zajednici, lovačkim psima i lovačkom oružju. Ta pravila lijepog ponašanja u lov(stv)u su sabrana u kodeks lovnje etike, koji se razlikuje od jedne do druge zemlje, ali te razlike nisu velike tako da postoje jedinstveni osnovni principi. Idealan lovac ne postoji, ali je stvar u obučenosti i učenosti, kao i u stavu svakog pojedinca i njegovoj urođenoj plemenitosti i dostojanstvu (lov je najstarija djelatnost čovjeka) da iskaže kolegijalnost, human i savjestan odnos prema lovnim životinjama.

Lovci poštuju prirodu. Uvažavajući načela trajnog korištenja prirode i trajnog razvoja društva, omogućava se uravnotežen razvoj koji zadovoljava naše sadašnje potrebe i ne ugrožava mogućnost

budućih generacija da zadovolje svoje. U savremenom društvu mišljenja o lovcima su protivrječna i ponekad zbunjujuća. Zbog „civilizacijaskog“ otuđenosti ljudi od prirode i sve veće ugroženosti flore i faune, odnosi između lovaca i divljači, time i između čovjeka i prirode, naročito su osjetljivi. Mogućnost zloupotrebe moći čovjeka i lovca, znanja i tehnologije, koja može štetiti prirodi i divljači, stalno raste. Sve to opravdava i traži od lovstva viša etička mjerila nego što su bila ikada ranije, u dugoj historiji ljudske zajednice i lovstva.

Lovačka društva i lovci su dužni da čuvaju tradicionalne moralne vrijednosti, da šire i jačaju narodnu svijest i brigu o zaštiti prirode i prihrani divljači, da pokažu plemenit identitet kroz njegu lovnje kulture, lovačkih običaja i tako prednjače u iskazivanju humnosti i time pokažu kako spriječiti odumiranje čovječnosti.

Tetrijev s Konjuha preselio u sjećanje

Odrastao sam podno dostojanstvenog gorostasa koji se nadvija nad južnom stranom Sprečanske doline. Još kao dijete sam sa ocem išao na izlete i planinario na Konjuhu, upoznao tajne ove prekrasne planine i zavolio je. Za mene je Konjuh najljepša planina na svijetu. I najdraža. Ali, ovom prilikom želim reći nešto mnogo važnije za sve nas, pogotovo za ljubitelje prirode, lovce i planinare. Još prije rata u Lovačkom listu sam pisao o kralju naših planina, velikom tetrijev-gluhanu (*Tetrao urogallus*). Nedavno sam nekoliko dana uživao na Konjuhu, prošao sve najviše i najzabačenije dijelove planine, ali je na kraju prevladalo razočarenje. Prošao sam Konjuhovim vrletima

koja se prostiru na četiri općine, krenuvši od Zlače (općina Banovići) pa sve do Bukovog Dola (općina Olovo). Razočario sam se jer sam prošao najljepšim dijelovima Konjuha a nisam vidio ni čuo niti jednog jedinog tetrijeba, ni mužjaka ni ženku. Ni jednog tetrijebovog traga nisam uočio, ni pera. Obišao sam vjekovna pjevališta, ili bolje reći bivša pjevališta, a tamo i šume manjka. Sjećam su pjevališta opustošena. Tetrijev nigdje, ali se iskreno nadam da ga ja samo nisam vidio u dva dana i noći planinarenja i preko 20 km pješčenja po divljim terenima. Stanovnici sela Kamensko, Milankovići, Tuholj i Bukov Do gotovo i ne pamte posljednji susret sa ovom divnom pticom. Sve je više onih koji su za tetrijeba tek čuli od starijih mještana. Tetrijev je s Konjuha preselio u sjećanje! Tetrijev na Konjuhu izumire!

Treba znati:

- da je 1989., u prijedlogu ugroženih vrsta u BiH, tetrijev označen pod oznakom „E” – ugrožena vrsta.
- da se tetrijev nalazi na Crvenim listama (ugrožene vrste) mnogih zemalja Evrope, a da je u Italiji, Švicarskoj i Austriji brojnost tetrijeba u stalnom padu,
- da je u Engleskoj, prije 30 godina, tetrijev u potpunosti istrebljen, a sada se ulažu veliki naponi da se ponovo vjestački nastani,
- da tetrijev dokazano izumire (nestaje) u našim krajevima,
- da je 2007., u okviru Projekta razvoja i zaštite šuma BiH, među pet ključnih ugroženih životinja kojima se treba posvetiti posebna pažnja, uvršten i veliki tetrijev,

- da je u našoj zemlji, u posljednjih 25 godina, veliki tetrijev nestao s najmanje 70% površina koje je naseljavao prije rata,
- da je tetrijev u svim našim susjednim zemljama zakonom zaštićen i da se čine veliki naponi da se ponovo nastani,
- da je Hrvatskoj strogo zaštićena vrsta i da se nalazi na Crvenom popisu ugroženih ptica,
- da se mnogi šumari koji rade na Konjuhu slažu s tvrdnjom da je brojnost tetrijeba na Konjuhu drastično smanjena i da se rijetko vidi,
- da stanovnici sela koja se nalaze u dubini Konjuha više i ne pamte susret sa ovim šumskim kraljem i ljepotanom,
- da je prije 10 godina u prebrojavanju jedinki tetrijeba na Konjuhu utvrđeno da je broj preostalih jedinki 67! (Stanje

populacija velikog tetrijeba na području FBiH, 2008., Sead H.). Danas ih sigurno ima manje, s obzirom na statističke podatke i tendenciju nestajanja tetrijeba u našoj zemlji.

- da je prema Zakonu o lovstvu („Sl. novine FBiH”, br. 4/06.) propisana stalna zabrana koke velikog tetrijeba, malog tetrijeba i njegove koke sukladno Crvenoj listi, da je veliki tetrijev-mužjak lovostajem zaštićena divljač, a da je prema Operativnom kalendaru aktivnosti u lovištima TK za lovnu 2014./2015., dozvoljen lov tetrijeba (redovni lov jedan dan, i to 11. 5. 2014., a komercijalni lov ukoliko postoje uslovi od 15. 3. do 31. 3. 2015., u skladu s utvrđenim brojnim stanjem u lovištu, uz obavezu da se odstrjel prijavi Savezu).

Učinimo sve da zaštitimo prelijepog i neustrašivog šumskog kralja, velikog tetrijeba-gluhana. To dugujemo generacijama koje dolaze poslije nas.

Tekst i fotografije:
Amir Hajrulahović

Jesenski lov na fazana lovci čekaju cijelu godinu

Vrste, način života, prirodni uzgoj, umjetna proizvodnja, lov

FAZANI su svrstani u red koka (Galliformes), porodicu poljskih koka (Phasianidae) rod Phasianus. Zbog jako široke rasprostranjenosti te različitih uvjeta životne sredine, izdvojeno je preko 48 vrsta i veliki broj podvrsta. Osnovna odrednica pri ustanovljenju vrsta je bila boja perja mužjaka. Pradomovina fazana je srednja Azija. Isušivanjem područja srednje Azije započela je njihova migracija u ostale dijelove svijeta. U V stoljeću unesen je u Grčku, a do početka XX stoljeća, preko Italije, Francuske, Engleske i Češke, fazan je naseljen u cijeloj Europi. Danas ga ima na svih 5 kontinenata. U južnoslavenske zemlje prenesen je u drugoj polovini XIX stoljeća.

Phasianus c. colchicus

VRSTE

Najpoznatija i najčešća vrsta u nas je obični fazan (*Phasianus colchicus colchicus*). Razlike između mužjaka i ženke kod ovoga fazana izražene su kao u malo koje druge vrste pernate divljači. Koka je neugledne sivo-smeđe boje, prilagođene okolišu, a mužjak je raskošno obojen, kao niti jedna druga poljska koka. Boja njegova perja je bakreno crvena, glava tamno zelenoplava i vrat tamno plav sa zelenim metalnim sjajem, na vratu nema bijeli prsten – kolir. Oko očiju ima kožasto-resastu tvorevinu izrazito crvene boje promjera oko 3 cm. Leđa su mu crvenkasta, s bakrenim sjajem. Ramena su crveno žuta do tamno crvena, prsa su mu crveno mrke boje s crno obrubljenim

percima, a trbuh crveno siv. Rep mu je crveno mrk, a repna pera imaju poprečne crne pruge. Kljun je žućkasto mrke boje. U donjoj trećini na stražnjem dijelu nogu ima izraslinu poput trna dužine oko 15 mm (ostruga). Koke nemaju ostrugu ili je samo naznačena. Mongolski fazan (*Ph. c. mongolicus*) je kod nas najveća podvrsta fazana a lako ga prepoznamo po bijeloj ogrlici oko vrata koja u donjem dijelu nije spojena. Ovaj fazan je otporniji na loše klimatske uvjete, a koke nose nešto više jaja od običnog fazana, zbog čega je cjenjeniji u umjetnom uzgoju. Fazan obični južnokineski (*Ph. c. torquatus*) najljepši je od svih podvrsta običnog fazana koje se sreću kod nas. Na vratu mužjak ima bijeli prsten – kolir, koji je na stražnjoj strani spojen oko vrata. Za ovog fazana je karakterističan „preliv“ plavetne boje na gornjoj strani krila i repa i na glavi. Veoma je plodan ali je osjetljiviji i kod uzgoja traži više pozornosti. U Evropi se najviše raširio u XIX stoljeću. Poznat je još zeleni ili crni fazan (*Ph. c. tenebrosus*). Od ove tri opisane vrste fazana, stalnim međusobnim ukrštanjem u uzgajalištima nastao je standardni, tzv. lovni fazan. Uglavnom ima odlike sva tri navedena fazana, najčešće ima bijeli prsten koji je s prednje strane prekinut ali se, prema zakonima nasljeđivanja, pojavljuju fazani s cjelovitim prstenom ili skroz bez njega. Osim običnih fazana postoji i više vrsta tzv. ukrasnih fazana. Poznati su kao „srebrni“, „zlatni“, „dijamantski“ i dr. Odlikuju se perjem specifičnog oblika i veoma živih boja. Njih je teško uzgajati i zato se u fazanerijama, parkovima i zoo vrtovima uzgajaju samo kao ukrasne ptice, a za lovno gospodarstvo nemaju značenja. Masa odraslog fazana iznosi 1,2-1,5 kg, a dužine je oko 110 cm, od čega polovina otpada na rep. Koka je manja, dužine oko 50 cm, a rep joj je dug 30 cm. Masa odrasle koke iznosi oko 1 kg. Fazani spolno sazrijevaju s 8-10 mjeseci, a mogu živjeti preko 8 godina. Osjetila fazana dobro su razvijena, osobito sluh i vid, a njih im je slabo razvijen, kao i kod drugih ptica.

NAČIN ŽIVOTA

Fazan je divljač nizinskih predjela, ali i onih brdovitih do 600 m nadmorske visine. Životni prostori fazana su prostrana polja i rubovi šuma obrasli grmljem. Rado naseljava pojaseve pokraj rijeka, ukoliko se oni naslanjaju na polja. Stanarica je.

Phasianus c. mongolicus

Phasianus c. torquatus

U BiH je zastupljen i uzgaja se u brojnim lovištima, svugdje tamo gdje klimatske i stanišne prilike to dopuštaju. Voli kontinentalnu klimu s malo oborina tokom zime, jer u snijegu teško nalazi hranu. Fazan je svejed. Hrani se sjemenkama, plodovima raznog korova, žitaricama, mladim pupoljcima, a također insektima, pužićima i sitnim kralježnjacima. Mali fazani do tri tjedna starosti koriste 80 posto hrane životinjskog porijekla (larve, mušice, pauzi, crvi, mravlja jaja). Od hrane biljnog porijekla jedu žitarice, djetelinu i druge travne smjese. Odrasli fazani spavaju na drveću. Mali fazani borave s majkom dok se ne osamostale. Zimi se sklanjaju u šumu, gdje se u gustišu sklanjaju od snijega, a hrana su im šumske sjemenke i kukci. Fazani su poligamne životinje. Parenje počinje u rano proljeće od polovine ožujka do kraja aprila. Pijevci su razdražljivi i borbeni. Jedan mužjak se pari sa 4-8 ženki. Ženka snese 10-18 maslinasto-smeđih, do maslinasto-sivih jaja i leži na njima 24 dana. Prvi fazani se pojave potkraj maja. Mužjak ne leži na jajima i ne brine se o pomlatku. Oplodnost jaja u prirodnim uvjetima dosta je visoka, oko 96%. I pored ovih pokazatelja veliki su gubitci, između 40 i 80%, jer ženka ne bira mjesto gdje pravi gnijezdo, tako da su jaja često izložena vremenskim nepogodama i štetočinama. Zbog obilnih kiša i niskih temperatura u lipnju se zna dogoditi da strada 80 posto legla. Računa se da ženka u prosjeku snese devet jaja, a u leglu prežive u prosjeku 2-3 fazančića. Ako u lipnju posluži vrijeme i stvore se optimalni uvjeti, temperatura od 25 0 i manje od 50 mm oborina, preživjet će 90% pomlatka. Fazančići brzo rastu i normalno lete za 7 do 8 nedjelja. Uz majku su 10, a s 12 nedelja odvajaju se i noće na drveću. Mladi fazani prvo perje dobivaju s navršenom petom nedjeljom starosti. Drugo, konačno perje fazani počinju dobivati nakon šest nedjelja, a ovaj proces se završava s 20 nedjeljom starosti. Fazan je ptica s izrazitom dnevnom aktivnošću. Ona počinje s izlaskom sunca, a nakon 2-3 sata se prekida. Tada se fazani povlače na mirno, zaklonjeno mjesto gdje ostaju do kasno popodne. Na jedan do dva sata prije zalaska sunca, fazani ponovno izlaze radi

sakupljanja hrane. Poslije se povlače ka svom prenoćištu. To su obično rubovi šuma, drvodredi ili remize. U prvi suton fazani polijeću na drveće na čijim granama, bliže deblu, provode noć.

PRIRODNI UZGOJ

U svim lovištima gdje postoji minimum uvjeta za njegov opstanak, fazan se razmnožava i svojim prirastom održava ili povećava početnu populaciju. Napredovanje populacije ovisi u prvom redu od kvalitete stanišnih uvjeta, a posao odgajivača je da radi na njihovu poboljšanju. Odnos spolova u lovištu je od bitnog značenja za prirodno razmnožavanje i zadržavanje fazana u lovištu. Odnos spolova treba se mijenjati ovisno o

Phasianus c. tenebrosus

gustoći populacije u odnosu 1:3 do 1:6 u korist koka. Pri većoj gustoći populacije odnos treba biti veći u korist koka i obrnuto. Treba spomenuti da, ovisno od biotopa, krajem vegetacijskog razdoblja može doći do nedostatka hrane u lovištu. Pri intenzivnoj poljoprivredi, gdje se njive odmah nakon skidanja usjeva zaoravaju, gdje se korovi uništavaju herbicidima, kad se tokom suše insekti povlače dublje u vlažne dijelove zemlje da već početkom septembra nastane manjak hrane, a osobito kad u lovište unesemo umjetno odgojene fazančiće, posljedice mogu biti vrlo teške. Zato je potrebno već krajem kolovoza urediti hranilišta i u njih staviti hranu. U to vrijeme, to je obično hrana od žita, ali ne treba gubiti iz vida da je za život fazana potrebna i voda pa osim hranilišta treba stavljati i sočnu hranu. Fazane u lovištu ugrožavaju razne dlakave i pernate grabljivice. To je lisica, zatim tvor, mačke, a od ptica to su jastreb, kopci, svrake, sive vrane i šojke. Najbolji vid zaštite od ovih grabljivica je smanjenje brojnosti grabljivica. Treba naglasiti da se sa smanjenjem životnog prostora fazana njihov broj u našim krajevima drastično smanjuje, zbog čega se počelo s umjetnom proizvodnjom.

UMJETNA PROIZVODNJA

Umjetna proizvodnja se u početku svodila na leženje fazančića pod kvočkama obične domaće koke. Tako primitivna proizvodnja je trajala veoma dugo. Danas u suvremenim fazanerijama, gdje je proizvodnja usavršena, intenzivan uzgoj podrazumijeva matično jato i masovnu proizvodnju jaja, umjetno valjanje fazana (inkubatori) i uzgoj pomlatka. Vanjski uticaj vremenskih prilika ovdje nije presudan. Bitna je preventiva, tj. zaštita od infekcija i parazitskih bolesti. Nakon stavljanja fazanskih jaja u inkubator, ona se podvrgavaju određenoj temperaturi i vlazi kako bi se izlegla. U suvremenim

inkubatorima automatski se regulira optimalna temperatura i vlaga, čime se maksimalno nadomještaju uvjeti leženja jaja pod fazanskom kokom. Dvadeset četvrtog dana od nasadivanja jaja pojavljuju se pilići iz jaja, a od pojave pilića do vadenja treba proći 12 do 24 sata. Možemo reći dvadeset petog dana, od dana nasadivanja pilići se vade i iz valjaonika i premještaju u baterije ili na podni sustav grijanja. Pilićima uzrasta četiri nedjelje više nije potrebno grijanje. Nakon još dvije do četiri nedjelje iz volijera, pilići se mogu stavljati u prihvatilišta. Nakon dopreme u prihvatilište fazančići su izmoredni od vožnje, promijenili su način života, stanište, prehranu, te postali vrlo osjetljivi. Znači, u prihvatilištima nema nikakvih masovnih posjeta i zadržavanja. Osnovni zadatak prihvatilišta je podivljavanje divljači. Tako uzgojeni fazani nemaju mnogo problema pri prilagodbi pravim prirodnim uvjetima nakon što se puste u lovište. Za povećanje brojnosti fazana potrebno je veće puštanje i adekvatno prihvaćanje fazanskog podmlatka u lovištima.

LOV

Lova fazana je poseban izazov za vještog strijelca. Prema Operativnom kalendaru aktivnosti u lovištima TK za lovnju 2014./15., lov fazana je predviđen u oktobru, novembru i decembru 2014. godine i januaru 2015. (u određene dane). Jesenski lov na fazana lovci čekaju cijelu godinu. Loveći brze i nepredvidljive fazane lovci imaju priliku iskazati svoje lovačko umijeće. Fazani se love uglavnom na tri načina: pretraživanjem uz pomoć pasa, pogonom i prigonom. Sva tri načina primjenjuju se i za druge vrste sitne divljači. Izazovi i opasnosti skupnog lova su brojne. Zahtijeva dobru organizaciju, obaviještenost i discipliniranost svih učesnika zbog uspješnosti i sigurnosti lova. Lovom rukovodi jedan čovjek, lovnik, koji daje upute i odredbe, kojih se moraju pridržavati svi lovci.

Lov pretraživanjem. Uz pomoć pasa ptičara najčešće se odvija pojedinačno ili pak uz jednoga psa može ići više lovaca u grupama. U lovu pretraživanjem bolje je koristiti se psom ptičarom na terenu gdje se može pratiti njegov rad i markiranje, a šunjkavcem ondje gdje se njegov rad može teže pratiti. Pri tome ptičari, pogotovo šunjkavci, trebaju biti dobro dresirani i disciplinirani da ne odu predaleko od lovca ili lovaca. Za fazana

se može reći da se drži pravilno svojih navika. Ako idemo u lov u prvim jutarnjim satima, a bolje je ići kasnije kad se rosa malo isušila, treba ga tražiti na travnjacima, pašnjacima i strništima, kamo odlazi na jutarnje hranjenje. U mjesecima lova često uzbunjivan glasovima lovaca i pasa najčešće se zadržava na rubovima polja, uz dobro obrasle kanale, u blizini šikara i šuma. Uglavnom se kreće u blizini zaklona koji mu omogućuje trenutacan spas i bijeg od lovaca. Što se više bliži sredina dana fazani se povlače dublje u šumu, šikaru te mjesta koja im pružaju dobar zaklon. Često fazani progonjeni od lovaca i pasa mijenjaju navike te izlaze na hranjenje u kasnijim satima. Pas kad otkrije fazana zauzme specifičan stav kojim daje lovcima do znanja da je otkrio lovinu, uzlet fazana je bučan, nagao te okomit. Mladi i nestrpljivi lovci pucaju dok je fazan u uzletu te uglavnom promašuju ili pogađaju rep, a iskusniji lovci čekaju da leti vodoravno. U šumi se na fazana puca onako kako se može u određenom trenutku, bez oklijevanja, ne dopuštajući da umakne iza drveća, ako je drveće visoko ne smije se dopustiti da se domogne krošnji prije hica.

Lov pogonom. Lovci ili sami podižu i odstrjeluju fazane ili je podižu pogoniči, koji pomažu u nošenju i sakupljanju fazana. Pogoniči se kreću dogovorenim dijelom lovišta održavajući liniju kretanja i međusobni razmak. Dobro je da u liniji između njih bude neki iskusniji lovac koji će paziti na držanje linije i razmaka. Razmak između lovaca trebao bi biti 40-50 metara, a između bi trebali biti pogoniči. No taj razmaka uglavnom ovisi o vidljivosti i preglednosti terena. Mnogo je lakše loviti uz pogoniče koji štapovima lupaju po raslinju i podižu fazane, ali to dodatno dekoncentrira lovce i odvlači im pozornost. Ovakav način lova najpoželjniji je u poljima gdje je preglednost bolja i lovac ima više vremena za siguran hitac.

Lov prigonom. Divljač se tjera i podiže na isti način, ali prema lovcima, raspoređenim na čke. Prema načinu lova, sličan je pogonu samo što nedostaju linije lovaca na čekama koji dočekuju divljač. Prigon može biti u jednoj liniji, ali se obično formira glavna linija i dva bočna krila. Također i ovdje treba voditi računa da linija kretanja bude ravna i da razmaci između lovaca i pogoniča budu pravilni. U lovu pogonom i prigonom mogu se također koristiti psi ptičari, ovisno o odluci glavnoga

lovnika, što opet ovisi o konfiguraciji terena i dresiranosti pasa. Ako psi nisu dresirani moraju biti na povodcima, ali su nužni pronalazači i donosači odstrijeljenih fazana. Bez obučenih pasa taj posao je znatno otežan i često se ne nađe odstrijeljeni fazan, a pogotovo ranjeni koji može pobjeći na nogama. Fazani

su vrlo vješti u izbjegavanju pogona i prigona te je zato važno kretati se uz vjetar, temeljito pretraživati teren te držati liniju kretanja i pravilne razmake. Psi koji se koriste u lovu na fazane najčešće su ptičari, odlični su za gotovo svaku nisku divljač, a mogu izvršavati i druge radnje. Karakteristike lovišta, klima i osobna sklonost lovca prema određenoj pasmini nameću izbor psa za lov. Nepogrješivi su se pokazali kontinentalni ptičari, mali epanjel – breton, retriveri, šunjkavci ili jamari. Sama pasmina nije toliko presudna u lovu koliko obučenosť i vrijeme utrošeno u rad sa psom uz urodene pasminske odlike psa.

ORUŽJE I MUNICIJA

Za lov fazana koriste se puške sačmarice. Prema Pravilniku o načinu upotrebe lovačkog oružja i naboja najmanji dopušteni promjer sačme za lov na fazane je 3,0-4,0 mm, a najveća dopuštena daljina gađanja je 40 m. I oružje i municija ovise o tipu lovišta i osobnim zahtjevima lovaca. Na otvorenim terenima najviše uspjeha ostvarit će se oružjem jačih čokova, zbog dobivanja što gušćeg sačmenog posipa na maksimalnoj udaljenosti, gdje se tako i najčešće puca. Ako se i dogodi da fazan uzleti jako blizu i brzo, uvijek postoji mogućnost da mu se pruži prilika da se udalji pa tek onda puca i izbjegne potpuno razbijanje ptice. Na početku lovnog sezone zbog zakorovljenosti terena hitac iz prve cijevi ne prelazi udaljenost od 20 m. Kao vrlo pogodno oružje u već uznapredovanoj sezoni pokazala se puška dvocijevka s polučokom u prvoj i punim čokom u drugoj cijevi. Na početku sezone lova idealna bi bila puška s jačinom čokova u prvoj cijevi od jedne četvrtine, a u drugoj od tri četvrtine. Za lov u šumi izbor je u potpunosti drugačiji, drveće isključuje mogućnost pucanja na veće udaljenosti pa se zahtijeva što širi snop na kratkoj udaljenosti. Za ovu svrhu odlično bi poslužila puška specijalno rađena za lov na šljuku. Stručnjaci preporučuju kalibar 12, ali na početku sezone dobro služe i manji kalibri. Izbor municije razmjerno je širok, a ako je moguće treba izabrati metak s tradicionalnim čepom bez koncentratora. Teška punjenja sačme od 35 do 36 g mogu se upotrijebiti samo uvjetno u drugoj cijevi na kraju lovnog sezone, kad je divljač već zaplašena i daleko se diže. U praksi dobri meci sa 32-33 g sačme osiguravaju potpun uspjeh i zadovoljstvo za cijelu sezonu. U šumi i na svakom drugom gusto obraslom terenu dobra su i najslabija punjenja 28-30 g sačme, tzv. engleska punjenja ili specijalni metak za rasipanje (dispersant). Krupnoća sačme se kreće od 2,5 za cijev cilindar, do 3,1 za cijev s punim čokom.

Zapostavljena divljač - Poslastica za dobrog strijelca i sladokusca

Šljuka i grlica

ŠLJUKA (*Scolopacidae*) je u mnogim drugim zemljama cijenjena divljač jer lov na nju zahtjeva brze reflekse, vrhunsku streljačku vještinu i puno lovačke sreće, upravo iz razloga što šljuke imaju munjevit i neke isprekidan (cik-cak) let (barska šljuka), ali za većinu naših lovaca ove male ptice, jedva nešto veće od čvoraka, ne predstavljaju dostojan plijen. Mali je broj lovaca koji specijalno odlaze u lov na ovu divljač. Za uvježbavanje lovačkog gađanja nema bolje divljači od šljuka, koje su najbrojnije u periodu seobe, od avgusta do oktobra, mada kod nas ponekad borave i zimi. Zakonom o lovstvu FBiH šljuke su određene kao lovostajem zaštićena divljač, a naredbama o vremenu lova zaštićene divljači, najčešće ih je dozvoljeno loviti od početka avgusta do kraja februara. Love se pretraživanjem sa psom, ali može i bez njega, s tim da je, naravno, lov sa dobrim ptičarom ili cunjavcem, ljepši i uspješniji. Šljuke uglavnom dobro izdržavaju stajanje psa (posebno šljuke livadarke, koje su odlične za obuku mladih ptičara), što lovcu daje mogućnost da se pripremi za pucanje. Međutim, glavna pomoć psa je u nalaženju i donošenju odstrijeljene divljači jer je oborenu šljuku, zbog njene veličine i zaštitne boje, vrlo teško pronaći. Nisu otporne prilikom ranjavanja i love se sitnom sačmom 14 ili 16. Radi bržeg rukovanja puška mora biti laka, a kako se obično puca na kratkom rastojanju, bolje su slabije čokirane cijevi. Ako se puca s jače čokiranim cijevima, šljuke treba „pustiti“ prije pucanja, ali je neželjeno u tome što tada postignu veću brzinu pa se teže pogode.

Šljuke su omanje ptice, pretežno mrke boje, isprskane različitim nijansama sive, crne, riđe i bijele boje, tako da su u travi ili trsci teško uočljive. Noge i vrat su im relativno kratki, ali im je zato kljun nesrazmjerno dug. Kod nas se sreću uglavnom barska šljuka, odnosno šljuka kokošica ili obična šljuka (*Gallinago gallinago*), šljuka livadarka ili duplon (*Gallinago media*) i mala ili patuljasta bekasina (*Lymnocyptes minimus*).

Od sve tri, karakterističan predstavnik roda šljuka i najrasprostranjenija, a i za lovce najinteresnija, jeste barska šljuka (na slici). Od livadarke se razlikuje po bijelom stomaku i bjeličastim ivičnim perima u repu, ali je lovac najprije može prepoznati po munjevitoj cik-cak letu poslije polijetanja i po škripavom zvuku nalik na razvučeno „šeeep“, kojim se oglašava prilikom polijetanja. Leteći velikom brzinom proizvodi bubnjajuće zvukove vibracijom vrhova krila i repa

(meketavi šum) pa je zbog toga nazivaju i „meketava koza“. Staništa su joj močvare, vlažne livade, obale rijeka i jezera. Hrani se insektima, glistama, puževima, sjemenkama i mladim pupovima i travom, kao i sve šljuke. Još se u starim lovačkim knjigama može uočiti fasciniranost tadašnjih lovnih stručnjaka načinom na koji šljuka dolazi do plijena. Ona naime, pri traženju gujavica često udara po tlu i otpalom lišću nogama i krilima, nakon čega se ukipi oslušujući kretanje poplašenog plijena. Nešto krupnija od barske je šljuka livadarka. Zadržava se i na suhim staništima za razliku od barske šljuke. Livadarka se prepoznaje po upadljivo bijelim ivičnim perima u repu. Obično polijeće ćutke i let joj je prav, tako da je podesnija za gađanje. Kod nas se zadržava samo u prolazu. Najmanja među šljukama je mala ili patuljasta bekasina. Od druge dvije vrste lako se razlikuje po kraćem kljunu i potpuno tamnom i manje lepezastom repu. I ona obično polijeće ćutke, ali ne leti pravo kao livadarka, već napravi nekoliko „eskivaža“ pa tek onda nastavi let.

Šljuke imaju ukusno meso. Naročito i od davnina vrlo zanimljiv lovački specijalitet su šljukina crijeva. Ovaj se specijalitet u pravilu pripravlja tako da se neispražnjena crijeva fino isjeckaju i dinstaju s lukom, peršunom, krušnim mrvicama i malo masnijih suhog mesa ili slanine. Naknadno, tokom dinstanja, dodaju se crno vino, kiselo vrhnje, sol i biber. Takva pašteta uglavnom se

konzumira namazana na kruh. U većini receptata za pripremu šljuka navodi se paralelno i priprema paštete od crijeva koja se poslužuje kao prilog (namazana na kruh). Ukoliko se šljuke poslužuju cijele, tradicionalni pristup nalaže da se kao i druga pernata divljač čerupaju na suho, ali da se s trupom ostavljaju glava i kljun. Šljuke imaju relativno malo masnog tkiva i

naročito dobro razvijene prsne mišice, o čemu treba voditi računa prilikom pripreme. U suprotnom meso može biti presuho. Kao priprema za kulinarsku obradu često se navodi da neočišćene šljuke trebaju odstajati na +4°C i do nekoliko dana (4) kako bi ostvarili uvjete za potpuno i poželjno zrenje mesa. Razumljivo je da im prethodno treba izvaditi utrobu. Takve šljuke mogu se pripremiti na razne načine, pržene pa naknadno dinstane u crnom vinu, kao punjene šljuke pod pekom, šljuke na ražnju i sl.

GRLICA (*Streptopelia turtur*) je vrsta ptica iz porodice golupčarki. Spada u atraktivne lovne ptice zbog brzine leta i brzih cik-cak manevrisanja, a kao drugo, njeno meso je vrijedan artikal u ishrani. Činjenica je da lovac koji se iskaže u lovu na divlje grlice, rijetko promašuje ostalu divljač. Osim toga, što je od posebne koristi, takav lovac veoma rijetko ranjava leteću divljač, jer ili postigne puni pogodak ili promaši. Naravno, grlicu na stablu, snopu pšenice, zemlji ili dok pije vodu ne treba gađati jer nije sportski i protivi se lovnoj etici i lovnim običajima. Dakle, gađa se samo u letu, isto onako kao i svaka druga leteća divljač.

Prema Zakonu o lovstvu FBiH, grlica je određena u lovostajem zaštićenu divljač, a naredbama o vremenu lova lovostajem zaštićene divljači, obično se lovi od početka avgusta do kraja te godine, mada se u našim krajevima rijetko zadržava duže od sredine septembra kada seli na jug, to jeste zimu provode u Africi, u područjima južno od Sahare. Inače,

živi na Sredozemlju, u južnoj i srednjoj Evropi, a u Aziji je rijetka. Dakle, grlica je selica. Stiže kod nas u rano proljeće. Živi na Sredozemlju, u južnoj i srednjoj Evropi, a u Aziji je rijetka. Kod nas se najviše zadržava na terenima koji su bogati zrnastom hranom i u blizini tekuće vode koja joj je neophodna. Dakle, pretežno je na zemljištu koje je obrađeno, zasijano kukuruzom, suncokretom, hmeljom, graškom, a nalazi se između šuma ili šumaraka u blizini potoka, riječnih dolina i manjih rijeka.

Pokazalo se da grlice svake godine pri odlasku u toplije krajeve koriste gotovo iste koridore. Kada formiraju „cugove“ zadržavaju se na poljima dvije do tri sedmice. Za to vrijeme se dobro utove i sprema za putovanje potrebne rezerve sala, jer je put dugačak i iziskuje gubitak kalorija i težine. Meso grlica je dobro za ishranu, posebno im je meso dobro pred povratak na jug. Kulinari smatraju rižoto i paprikaš od grličjeg mesa za posebne poslastice. Naravno, ima više načina kako se priprema jelo od njihovog mesa koje je kalorično i izvrsnog ukusa. Za same grlice je najveća poslastica suncokretovo sjeme, jer sadrži ulje, vitamine i druge hranjive supstance. Zato i prave velike štete na poljima zasijanim suncokretom i pšenicom

Većina lovaca nerado lovi grlice, ali lov na grlice može biti interesantniji i atraktivniji od lova na divlje patke i fazane. Lov na grlice se obavlja na razne načine, bilo da se radi o lovu sa čeka ili o lovu pretraživanjem. Svaki ovaj način je zanimljiv,

ali zahtijeva poznavanje terena gdje se grlice pojavljuju, kao i poznavanje njihovih navika.

Lov sa čeka se najviše praktikuje pred migraciju grlica. Pored terena gdje je uočeno da se pojavljuju treba podići čeku, odnosno treba načiniti toranj ili sklonište unutar jaruge ili u grmlju kako bi lovac bio što manje uočljiv, jer su grlice veoma oprezne i imaju oštar vid. Čeku na otvorenom, recimo usred polja, grlice će lako izbjegavati visokim nadlijetanjem. Ako postoji mogućnost gradnje i nesmetanog gađanja, čeka se može podići i uz stablo većeg drveta. Izvježbani lovci koriste mamce, to jeste vješto oponašaju omiljene krike grlice.

Najpodesnije vrijeme za lov su rani jutarnji sati, u vrijeme kada grlice doljeću na pašnjake, pa sve do 10-11 sati kada grlice napuštaju pašu ili pojilišta i odlijeću u hlad. Nastavak lova je pogodan i u kasno popodne kada ponovo počinju da se kreću. Kasni jutarnji sati (9-11 h) ili kasno popodne (16-18 h) su povoljno vrijeme za lovca koji se odluči da postavi zasjedu u blizini pojilišta. Najbolje se sakriti u blizini stabla na koje grlice slete prije nego što slete na vodu. Naravno, treba pucati na grlice koje doljeću i odlijeću sa pojilišta, a ne dok su na samom pojilištu. Strpljenje, potpuna koncentracija i brza reakcija pri pucanju su osnovni preduslovi i vještine koje mora imati ili steći lovac ako se odluči za zanimljiv ali zahtijevan lov na grlice. Pri tome, lovac mora biti dobro sakriven, s dobrim uvidom nad ciljem, skoro nepomičan i s neprekidnom pažnjom na mjesto gdje očekuje grlice, imajući u vidu i njihov brzi let i mjenjanje pravca leta. Na grlice se puca dok su u letu iz pomenutih sportskih i etičkih razloga, ali i svaki pokušaj lova bez zasjede, prilaženjem grlici koja je sletila na pašnjak ili na krošnju stabla, osuđen je na neuspjeh i gubitak vremena, jer će odletjeti prije nego što se steknu uslovi za pogodak.

Lov pretraživanjem ne obećava veliki uspjeh naročito ako neki lovci praktikuju ići u lov na grlice sa svojim psima ptičarima. Također, iskustvo lovaca je takvo da se ne preporučuje veći broj lovaca na terenima gdje se pojavljuju grlice, jer će odmah uočiti opasnost i izbjegavati taj teren.

Puške i municija su isto tako presudni za uspjeh u lovu na grlice. Ovaj lov zahtijeva upotrebu efikasnih metaka većeg

dometa, ali ne i previše jakih. Najpodesniji i skoro obavezan je kalibar 12 u lovu na preletu, a u lovu pretraživanjem je podesan kalibar 16 i 20. Naravno, punjenje treba da odgovara određenom kalibru. Računajući s brzinom grlice i navikom da lete u parovima i grupama, praktično je nemoguće ispaljivati veći broj metaka. Najbolje je koristiti dvocjevku s raznim stepenom punjenja u svakoj cijevi, zavisno od udaljenosti divljači. U većini slučajeva zrno sačme treba da bude 14 (2.3), ali se može koristiti i 12 ako grlice lete veoma visoko.

Iz zbirke priča I. S. Turgenjeva LOVČEVI ZAPISI (Zapiski ohotnika, 1847.-1852.)

... Predveče sam sa lovcem Jermolajem krenuo u „čeku“. Ali možda svi moji čitaoci ne znaju šta je to „čeka“. E, pa čujte, gospodo!

U proljeće, četvrt sata prije sunčeva zalaska, uđete u šumicu s puškom, bez psa. Pronađete kakvo mjesto negdje na ivici šume, obazrete se oko sebe, pregledate kapislu, namignete drugu. Četvrt časa je prošlo. Sunce je zašlo, ali je u šumi još svijetlo; vazduh čist i prozračan; ptice brbljivo čavrljaju; mlada trava se prelijeva veselim sjajem smaragda ... vi čekate. U dubini šuma postepeno tamni; purpurna svjetlost večernjeg rumenila polagano klizi po žilama i stablima drveća, diže se sve više i više, s nižih, još skoro golih grana, prelazi na nepomične usnule vrhove ... Eto, i vrhovi su potamnili; rumen na nebu postaje modra. Miris šume je sve jači; topla vlaga vas je blago zapahnula; naleti vjetra

zamiru oko vas. Ptice savladava san - ne sve odjednom, nego po vrstama: evo su se utišale ševe, za nekoliko trenutaka će malinovke, a za njima svračci. U šumi je sve tamnije i tamnije. Drveće se sliva u velike mase koje se crne; na modrom nebu se bojažljivo pojavljuju prve zvjezdice. Sve ptičice spavaju. Samo crvenperke i maleni djetlići još pokatkad sanjivo zvižduku ... Eto i oni su umukli. Još jednom se razliježe iznad vas zvonki glas carića; negdje je žalosno kriknula žitovoljka, slavuj se javi prvi put. Srce vam zamire od iščekivanja, i odjednom - ali će mene samo lovci razumjeti - odjednom se u dubokoj tišini razlegne kreštanje i šištanje naročite vrste, čuje se ravnomjerno udaranje brzih krila, - i šljuka, povivši lijepo svoj dugi kljun, lako izljeće iza tamne breze u susret vašem metku.

Eto šta znači „čeka“.

Jesenska priprema i zimska prihrana divljači

Ekologija kao biološka disciplina, odnosno sinekologija kao njen dio, prema temperaturi kao abiotičkom i klimatskom faktoru organizme dijeli i izučava kao one kojima temperatura tijela prati temperaturu okoline - poikilotermne i one organizme koji imaju niz prilagodivosti za održavanje vlastite tjelesne temperature - homeotermni organizmi. U ove druge za lovstvo interesantnije vrste spadaju sisari i ptice, dakle divljač. Neki od sisara su prilagođeni tako što u doba niskih temperatura padaju u stanje hibernacije odnosno zimskog sna, kao što je slučaj sa medvjedima, a neke vrste su u stanju nepravog zimskog sna. U ovakvim slučajevima tjelesne temperature su niže od normalnih, opada broj otkucaja srca, a i disanje postaje sporije, u toj situaciji je i utrošak energije smanjen, dakle i ishrana je neobavezna. Međutim većina naše lovne divljači, temperaturu kao vrlo važan faktor preživljavanja, održava zahvaljujući energiji dobijenoj odvijanjem biohemijjskih procesa u organizmu, a ovi procesi su ustvari ili trošenje masnih naslaga kao rezervi ranije stvorenih ili trošenje tek svarene hrane. Divljač se sama prehranjuje, ili je mi u nepovoljnim uvjetima prihranjujemo kako bismo joj pomogli i olakšali prezimiti, dajući joj hranu iz ljudskih resursa.

Nije teško zaključiti kolika je važnost prehranbenih prilika u lovištu i koliko taj faktor određuje bonitete lovišta, a u našim stanišnim uslovima nameće pravovremenu i pravilno izvršenu prihranu u zimskim pa i drugim mjesecima. Prema tome, prehranjivanje je prirodan i spontan proces, a prihranjivanje je ljudski, plemeniti, planirani i često nužni čin, kako bismo održali ravnotežu u prirodi.

Divljači je pomoć lovca u ishrani u zimskim mjesecima neophodna, ali treba da je pravovremeno i pravilno izvedena. Zato vidimo da li smo dovoljno uradili i da li je ono što je urađeno, dobro urađeno, da li smo izabrali dobro mjesto za hranilište, je li hrana koju smo stavili kvalitetna i je li dinamika dopune hranilišta usklađena s potrošnjom hrane.

Prihranjivanje treba početi još dok nije neophodno, s početkom jeseni, tako će divljač znati gdje može naći hranu kad joj stvarno zatreba. Ujedno ovaj dodatni izvor hrane, divljači bi trebala da posluži za stvaranje masnih naslaga, kako bi u zimu ušla u dobroj tojnoj kondiciji. Dobro uhranjena divljač, u doba većih dubina snježnog pokrivača miruje u zaklonu racionalizujući tako potrošnju tjelesne energije i ne iscrpljuje se tražeći hranu, a slabo uhranjena i ne prihranjivana u toku zime, divljač u potrazi za hranom još više se iscrpljuje i slabi. Ovakva divljač je svakako lak plijen predatora, a i podložna je bolestima. Praksa je pokazala da divljač, koja nije pravilno i pravovremeno prihranjivana u zimskom periodu, migrira u druga lovišta i ako tamo nađe dovoljno hrane i mira, tamo i ostaje. Hranilišta ili mjesta za ostavljanje kabaste hrane treba da su odabrana prema rasprostranjenosti divljači kojoj se hrana iznosi, a to baš i nisu mjesta koja su lovcima zimi najlakše dostupna. Nije potrebno naglašavati da su bolja natkrivena hranilišta u kojima hrana ne može da kisne i kviri se od razbacivanja hrane, kačenja na grmove i slično. Ipak najvećom greškom se može smatrati iznošenje nekvalitetne hrane za divljač, bilo da se radi o sijenu, kukuruzu ili vrlo rijetko o silažnoj hrani. U lovište treba iznositi najkvalitetnije sijeno i

žitarice, a pripremu i skladištenje hrane za divljač treba obaviti krajnje odgovorno uz primjenu pravilnih tehnoloških metoda. Primjenom svih ovih mjera može se računati da će prihrana divljači u lovištu u zimskim mjesecima ispuniti očekivanja, u protivnom i u najboljem slučaju divljač neće pronaći ili neće uzeti hranu, a ako je uzme može doći i do trovanja i uginuća divljači.

Prihrana fazana i jarebica

Broj hranilišta za ove vrste pernate divljači je direktno proporcionalan broju kljunova, a jedno standardno hranilište je dovoljno za tridesetak fazana i 4-5 jata jarebica. Količina zrnaste hrane je 50g po fazanu ili isto toliko po paru jarebica, a koriste se zrna strnih žitarica kao što su pšenica, ječam, zob te suncekret i otpalo lišće sijena lucerke i slično. Ovu hranu je najbolje pomješati s pljevom da bi se divljač čeprkajući zagrijavala dok traži zrnjevlje žitarica. U hranilišta se može uz ovu hranu dati i kukuruz u klipju, a praktično ga je fazanima postavljati na pogodnim mjestima, na drvene klipove na visinu od sedamdesetak cm, tako da je divljač primorana da se zaskakuje da bi otkinula zrno i tako održava tjelesnu temperatu. Objema vrstama, naročito jarebici, korisno je razgrtanje snijega s ozimih usjeva kako bi im bilo moguće jesti lišće usjeva, a to usjevu ne šteti. Jarebica poljska je divljač koja posebno loše podnosi gladovanje u zimskom periodu, a ako se ovom doda višednevni snježni pokrivač i vlaga, moguće je stvaranje i ledene grudve na repu koja joj onemogućava polijetanje. Nečude enormni zimski gubici od 50% pa i do 80% populacije jarebice ako naša pomoć izostane.

Prihrana zečeva

Za oko dvadeset zečeva dovoljno je jedno hranilište. Koliko hranilišta treba imati u lovištu, zavisi o bonitetnom razredu, odnosno broju zečeva na 100ha. Osnovne vrste hraniva za zeca su kvalitetno sijeno djeteline ili lucerke, od žitarica kukuruz ili zob, a od krtolastih treba davati stočnu repu, mrkvu, stočni kelj i čičoku. Količina hrane bi mogla za 100 zečeva da se kreće oko 5 kg sijena, 3kg zrnaste i 5 kg. krtolaste hrane na dan. Potrebe hrane u jednom lovištu se izračunaju na osnovu broja dana za prihranu i brojnog stanja zeca pred korištenje, primjenjujući ovakav

normativ utroška hrane. Pored ovih osnovnih vrsta hrane, zečevi rado jedu i gložu grane mekih lišćara topole i vrbe pa je dobro povezati snopiće nakresanih grančica i postaviti ih na visini dostupnoj zečevima, a time ćemo mu upotpuniti ishranu i smanjiti štete na mladim vočkama. Zec je inače životinja čije mu krzno ne dozvoljava da „ozebe“, međutim smeta mu duži period dubokog snijega jer mu otežava kretanje i bijeg pred predatorima, a do hrane bez pomoći lovca teže dolazi.

Prihrana srneće divljači

U zimskom periodu je veoma važno dodatno hranjenje ili prihranjivanje srneće divljači, stoga lovišta u kojima ove divljači ima moraju ne samo iz etičkih načela voditi posebnu brigu o prihrani srna, nego treba imati na umu važnost ovog perioda

vezano za biologiju te divljači. Posebne potrebe za ove uzgojne mjere su uravničarskim lovištima sa poljoprivrednim kompleksima intenzivno obrađivanim, jer su u takvim lovištima i remize uglavnom manje brojne. Takođe važan razlog za prihranu je ako je vegetacija duže od dva dana „okovana“ ledom, kao posljedica ledene kiše. Utrošak hranljivih materija različit u zavisnosti od godišnjeg doba, starosti, pola i fizičkog stanja jedinke. Rast mladih grla, period rasta rogovlja srndača pa i prestanak perioda embriotenije kod srna, negdje pred sam kraj zime, glavni su razlozi za prihranu, jer i zahtjevaju pojačanu ishranu u zimskom periodu. Kvalitetna hrana mora biti zastupljena u ishrani srneće divljači, između ostalog i zato što ona već u prvoj godini života formira 80% težine skeleta, pa se propušteno u prvoj godini ne može nadoknaditi. Od mineralnih materija, neophodno je iznositi so u solila tokom cijele godine, a naročito u doba mijenjanja dlake. Od ostalih minerala najvažniji su kalcij i fosfor, odnosno

njihov udio u dnevnom obroku, kao i vitamini D i A. Smatra se da je za gradnju srednje kvalitetnog rogovlja dnevno potrebno po 2,5 g soli, kalcija i fosfora, a za jak trofej je potrebno dnevno 4 g kalcija i fosfora, pored osnovnih hranljivih materija. Sve ovo nameće strog kriterij za kvalitet prihrane srneće divljači, a srne su i veoma probirljive pri uzimanju hrane. Od kabastih hraniva za srneću divljač je najbolje sijeno djeteline, lucerke, dobro livadsko sijeno i lisnik. Davanje lošeg sijena je nepotreban trošak, jer srne ga neće jesti. Bitno je i da sijeno u stogu ili hranilištu bude nabijeno, da ga divljač uzima s izvjesnim naporom, jer to smanjuje rastur. Stog-hranilišta s pokretnim krovom su se pokazala najefikasnijim. Hrana je zaštićena od padavina, ne rastura se i može se odjednom smjestiti količina za čitav zimski period. Ako hranu stavljamo u hranilišta onda je obavezno iznesimo prije snijega, jer kasnije iznošenje iz više razloga nije praktično. Srne ne podnose ni miris ruku koje su donijele hranu, a kamoli često prisutan miris cigarete, alkohola, nafte ili benzina koji su redovito uz nas lovce. Sijeno koje iznosimo zimi upija veće količine vlage te gubi kvalitet, ukus i tamni. Za ishranu srna može poslužiti i žir, bukvice i kesten, ali treba da se na vrijeme skupe i iznose u hranilišta. Napredno lovstvo vrlo uspješno koristi silažu kao kabasto hranivo za preživare, što je za divljač korisnije, jer sušena zelena hraniva izgube i do 35% bjelančevina, a prevrela silažna masa samo 5%. Osim kabastih hraniva srnama obavezno moramo u hranilišta stavljati žitarice i krtolastu hranu u valov (korito) koji treba da je sastavni dio svakog dobro konstruisanog srnećeg hranilišta. Žitarice kao koncentrovana hrana obezbjeđuju dovoljne količine energije, a sočnim hranivima se obezbjeđuje dovoljna količina vode za pravilno varenje. Od žitarica, srnećoj divljači treba davati kukuruz i zob, a od sočne hrane stočnu repu, stočni kelj, čičoku i mrkvu. Bilo bi poželjno u doba rasta rogovlja (januar-mart) u hranilišta dodavati koncentrovano smjesu, a isto tako i u vrijeme laktacije-dojenja lanadi (maj-juli).

Normativi hrane koja se planira, priprema i iznosi, naravno ovise o broju divljači, broju hranidbenih dana, klimatskim uslovima u lovištu, broju snježnih dana, ledenih kiša i niza faktora, a plan prihrane je svakako složen i stručan zadatak u lovištu. Recimo samo da je na 10 grla dovoljno jedno hranilište, smatra se da je prosječan dnevni utrošak suhe hrane 700-1100 g, što odgovara približno količini 3-4 kg zelene paše na 10 kg žive težine. Prihrana divljači je obavezna i zakonski i etički, a ako je cilj gazdovanje lovištem osiguranje trajnosti vrsta divljači kojom gazdujemo, onda time zasigurno to dosljedno obezbjeđujemo.

ŽIVOT ŽIVOTINJA

DEFORMACIJA ROGOVA

Kod srneće divljači ozlijede na nogama i tijelu sa lijeve strane izazivaju deformaciju desnog roga, a ozlijede sa desne strane izazivaju deformaciju lijevog roga.

MATERIJA DRVETA

Šumsko drveće za stvaranje drveta 95% materije uzima iz zraka, a samo 5% materije uzima iz tla, ali smo promašili temu.

SMRDI K'O TVOR

Tvor ne može istovremeno ugristi i pustiti odbrambeni smrad.

LJUDI I ALIGATORI

Stari ljudi i aligatori čuju samo zvukove koji imaju manje od 4.000 vibracija u sekundi.

GUTAJU KAMENJE

Probavni sistem krokodila se susreće sa svim i svačim, od kornjača, riba i ptica, do žirafa, bizona, lavova, pa čak i drugih krokodila (kada brani svoj teritorij). Međutim, u stomaku krokodila može se naći i kamenje. Reptili gutaju veliko kamenje koje trajno ostaje u njihovom stomaku, a naučnici vjeruju da ih koriste kako bi što lakše zaronili.

NAJHRANJIVIJE MLIJEKO

Mlijeko morskog slona je najhranjivije mlijeko na svijetu.

NAJMASNIJE MLIJEKO

Dojenje mladunčadi nije lak podvig za kitove, jer mali kit, nakon 10 do 12 mjeseci u maternici, pri izlasku iz maternice ženke čini jednu trećinu dužine odraslog kita (mladunče plavog kita je dugo oko 10 m). Majka mišićima, oko mliječne žlijezde, ištrcava mlijeko u usta mladunčeta, koje čvrsto drži bradavicu (da, kitovi imaju bradavice). Mlijeko kita ima otprilike deset puta više masti u poređenju sa mlijekom žene dojilje, što mladunčadi omogućava brz rast, otprilike 90 kg dnevno.

STALNO SE KREĆE

Kod delfina dvije moždane polulopte nikada ne spavaju istovremeno, što omogućava da se stalno kreće, iako dio organizma spava. Dva sata spava jedna potom druga polulopta.

BRIŽNA MAJKA

Hraneći mlade, lisica zna odjednom u gubici ponijeti 10-tak miševa i donijeti ih u jazbinu.

PLODNA

Kraljica termita dnevno položi 30 hiljada jaja.

ZMIJA NEMA U IRSKOJ

U Evropi jedino zmija nema u Irskoj.

NE ZNA SILAZITI

Kravu je moguće voditi uz stepenice, ali neće znati sići.

SMETA MU DUHAN

Sklopčanog ježa je gotovo nemoguće silom razmotati, ali ako ga polijemo vodom, bacimo u vodu ili puhnemo u njega dim cigarete, odmah se razmota.

ODLIČAN SIJAČ

Poznato je da vjeverica na više mjesta pod zemljom sprema zalihe hrane od oraha, lješnika, kestena, žireva ... ali na njih često zaboravlja. Zanimljivo je da je sjeme, koje sprema za zimu, odličan sjetveni materijal, jer vjeverica instiktivno bira najbolje sjeme.

IMAJU JEZIČNU INTELIGENCIJU

Govor papiga se uvijek smatrao običnim kriještanjem i oponašanjem zvukova iz okruženja. Ali, u posljednjih 30 godina studije stalno dokazuju da papagaji mogu riješiti određene lingvističke zadatke kao što to čine djeca od četiri do šest godina. Također mogu kombinirati fraze i tekstove na potpuno nove načine, zbog čega se sugerira da se patenti govora papiga iskoriste za razvoj umjetnih govornih vještina kod robota.

LETE POMOĆU ZNAKOVA

Golubovi koriste poznate znakove na tlu kako bi lakše pronašli put do kuće.

Poligonski uzgoj zeca

Francuski model kaveznog uzgoja zeca

Prema francuskom sistemu kavezi su na 1500 m² ograđenog zemljišta, napravljeni tako da imaju zatvoreni dio za mužjaka, ženku i zečice te predsojble natkriveno mrežom. Kućište je napravljeno od pocinčanog lima s izolacijom, a sve je postavljeno na željeznoj konstrukciji, koja kaveze drži 120 cm iznad zemlje. Zečevi se ljeti hrane zelenom, a zimi sušenom i prešanom lucernom, a voda je neprekidno osigurana u svakom kavezu.

Svaki par mužjaka i ženke borave u istom kavezu tokom cijele godine. Ženka se koti do četiri puta na godinu, s tim da prvi put do-

bije uglavnom jednog zečića i to negdje sredinom januara, a zatim još tri puta do početka oktobra, kada se okote dva do tri mlada, a četvrti put zna imati i do pet mladih. Nakon što 23 dana cijela zečja obitelj provede zajedno, mladi se odvajaju u posebne kaveze, gdje provode još 40 dana, a zatim se ispuštaju u 5 000 m² ograđenog terena za podivljavanje, gdje se zadržavaju sedam do deset dana. Kada za to bude vrijeme, zečevi se hvataju u mrežu, pažljivo stavljaju u kutije i ispuštaju u lovište.

Poligonska adaptacija zečeva provediva je po dva modela. Prvi je u sklopu samog kaveznog uzgajališta (predfaza poligonskog uzgoja), gdje on predstavlja treću fazu uzgoja zečeva namijenjenih ispuštaju u lovište. Za to je potreban prostor minimalne veličine 50 x 50 m tj. 2500 m² za one farme koje u predfazi imaju do 15 matičnih kaveza. Naime, u toj predfazi obično do tri matična kaveza po sezoni imaju iznimno mali broj podmlatka ili gubitci nastaju povećanim ugibanjem. Tako zapravo poligonski uzgoj od 15 matičnih kaveza u predfazi u prosjeku „puni“ njih 12. Predložena površina poligona minimalna je bez obzira na kapacitet predfaze. Dakako u manje kapacitiranim predfazama (do 10 matičnih kaveza) u poligonskom dijelu duže traje njegovo punjenje što povećava rizik gubitaka od predacije te neznatno povećava trošak dohrane ili povećanog ljudskog rada po jednom izlovljenom zecu. Bez obzira na početne poteškoće bolje je ne podkapacitirati poligon kako on pri povećanju broja matičnih kaveza ne bi postao „usko grlo“ proizvodnje. Za uzgoje koji su planirani do 40 matičnih kaveza u predfazi, potreban je poligon veličine od 4000 do 5000 m² bez obzira na oblik tlocrta poligona. U dizajniranju poligonskog prostora presudne su granice katastarskih čestica. Ukoliko je moguće potrebno je uvažiti činjenicu da se zečevi prilikom kretanja i izlova kreću prema ogradni te kružno uz nju. Veći poligoni nisu preporučljivi jer povećavaju investicijski trošak. Na početku sezone uzgoja punjenje poligona, kao i pri kraju uzgojne sezone, odvija se sa relativno malim brojem mladih zečeva. Vrlo mali broj zečeva (do 4) koji se nalaze u takvom poligonu teško je efikasno izloviti koristeći uobičajen broj pogoniča (10-15). U prostor poligona ispuštaju se zečevi starosti 70-90 dana, a kapacitet prostora maksimalno iznosi 15 zečeva (na poligon 2500 m²), koji se ispuštaju u sumrak. Prostor mora biti ograđen punktiranom ili pletenom žicom visine minimalno do 1.5 m te ukopanom 30 cm, veličine oka 4 ili 5 cm. Neophodno je ogradu sa vanjske strane zaštititi plitkim ukopavanjem bodljikave žice. Time se efikasno zaustavljaju krupniji dlakavi predatori poput lisica, čagljeva i podivljalih pasa. Teren ovakvog prostora mora biti suh, ocjeden s kvalitetnim travnatim pokrovom te poželjnim karakterističnim niskim raslinjem. Bez obzira na tip staništa poligon je potrebno natkriti fleksibil-

nom pletenom poliuretanskom mrežom. Time se postiže efikasno sprečavanje gubitaka od pernatih predatora. Takva mreža lako se postavlja na potporne letve, a prije zime sprema u skladište, što joj povećava trajnost. Prema prikupljenom iskustvu prednost dajemo stupovima od akacije kojima se podzemni dio prije ukapanja opali dok ne pougljeni. Trošak za takve stupove je zanemariv premda iziskuje povećani rad uzgajivača. Unutar prostora mora biti izgrađeno jednostavno natkriveno hranilište i pojilište ukoliko već ne postoji prirodni izvor vode. Materijal za izradu stupova poligona može biti različit, od drvenih do betonskih. S obzirom da žičano pletivo nema veliku težinu, niti mora zaustaviti udar velike biomase to se stupovi mogu postavljati na udaljenosti 6-7 m što im smanjuje brojnost u odnosu na druge ograde za životinje. Pri tom je potrebno stupove postaviti sa vanjske strane ograde, a u kutove postaviti minimalno dva stupa. Time se izbjegava formiranje unutarnjeg kuta od 900 (ili oštrijeg) pa tako i posljedično zaljetanje u ogradu i samoranjanje pri izlovu. Poželjno je u visini vegetacije na ogradu privezati plastične bijele trake kako bi zečevi lakše uočavali mrežu. Sam proces adaptacije, odnosno podivljavanja zečeva, traje minimalno 7 do preporučenih 12 dana. Produljenje poligonske adaptacije će biti neophodno u maju i junu te oktobru i novembru za farme do 15 matičnih kaveza u predfazi zbog smanjene dinamike punjenja poligona u odnosu na ljetni period. Premda potencijalni rizici gubitaka koji mogu nastati produljenjem adaptacije mogu smanjiti rentabilnost, ova pojava je uočena samo u novoosnovanih farmi. Naime, u drugoj ili trećoj godini uzgoja obično povećanje broja matičnih kaveza (oko 30) vodi stabilnijoj dinamici punjenja poligona mladim zečevima. Dinamika punjenja i praznjenja poligona, što je i logično, usko je

vezana za broj matičnih kaveza, odnosno plodnost zečica. U pravilu najbolja tehnologija je punjenje i paržnjenje u turnusima. To znači da se pojedinačno zečevi niti puštaju niti vade iz poligona. Ovo opravdavamo potrebnim suvišnim ljudskim radom i njegovom cijenom za navedene aktivnosti kao i zbjegavanju dodatnog uznemiravanja. Izlovljeni zečevi su približno ujednačene starosti i što je još bitnije podjednake tjelesne kondicije što im daje jednake šanse opstanka po ispuštaju u otvoreno stanište. Gustoća po-

pulacije zečeva u poligonu će biti najveća sredinom i krajem ljeta. Iskustvo je pokazalo da je u to vrijeme za planiranje izlova zečeva potrebno na vrijeme osigurati pogoniče (godišnji odmor) što je najlakše učiniti angažiranjem lovačkog podmlatka. Sve zahvate na uređenju i popravku poligona (hranilište, pojilište, ograda) potrebno je raditi tek nakon što je cjelokupan turnus izlovljen. Isporuka zečeva u turnusima prihvatljivija je i za uzgajivače i za lovačka društva iz razloga lakšeg prevoza i ispuštanja na različite lokacije manjeg broja zečeva po turnusima nego cijelokupne sezonske proizvodnje jednokratno. Turnusna isporuka preduvjet je uspješnosti poligonskog uzgoja.

Izlaz mrežama izvodi se u kasnim popodnevnim i ranim večernjim satima nakon prestanka velikih vrućina. Za izrazito vrućih ili kišnih dana izlov se ne planira iz razloga potenciranja stresa u zečeva, odnosno otežanog organiziranja i prikupljanja pogoniča. Pri tomu se možemo koristiti standardnom mrežom za hvatanje zečeva, visine 1 m koja se sastoji od dva dijela različite veličine „oka“. Prvi dio ima „oka“ veličine 200 x 200 mm, a iza kojeg dolazi dio mreže veličine „oka“ 45x45 mm. Takva vertikalna mreža razapinje se uz žicu na kolčice, a jedna osoba leži uz nju i čeka utrčavanje zeca. Prilikom utrčavanja zec prođe kroz prvu mrežu, zabije se u drugi dio te zapetlja prvim dijelom, nakon čega ga treba uhvatiti za stražnje noge te lagano i pažljivo osloboditi iz mreže. Moguć je i preporučljiv način hvatanja zečeva i pomoću ležeće mreže. Poliuretanska pletena mreža dužine 8 m, širine 3 m, „oka“ 4 cm, presavija se, pričvrsti uz žicu i formira kao vreća, na način da je jedan kraj mreže u zraku. Gornji rub mreže rukom se drži podignut na nivou okolne vegetacije. Pogoniči razvrstani u strijelce polako prelaze preko poligona i pokreću zečeve koji u kružnom kretanju uz ogradu utrčavaju u đep

koji je formirala mreža. Pri tome je bitna koordinacija između radnika na mreži i njegova pomagača. Prilikom utrčavanja zeca u nju, osoba koja rukuje mrežom, povlači gornji dio mreže pričvršćen za ogradu te ona pada i zec ostaje zarobljen u mreži. Nakon toga zeca treba brzo fiksirati u mreži kako bi se smanjila mogućnost ozljeđanja, a nakon hvatanja za stražnje noge oprezno osloboditi iz mreže. Za ovakvo hvatanje je potrebno desetak osoba; dvije osobe rade na mreži, a ostali detaljno pretražuju teren dižući zečeve i tjerajući ih u mrežu. Dakle, u mrežu zapletenog zeca potrebno je čim prije s obje ruke umjereno pritisnuti uz tlo da se spriječi panično batrganje (koje može uzrokovati pucanje kostiju ili tetiva). Potom se zec oslobađa iz mreže i premiješta u transportni kavez. Sam transport obavlja se isključivo tokom noćnih sati. Nakon hvatanja, zečevi se stavljaju u transportne kutije koje moraju zecu osigurati dovoljno prostora (ca 20x30 cm po jednom zecu), osjećaj sigurnosti te dobru ventilaciju tokom transporta.

Dno kutije ne smije biti klisko kako zečevi tijekom transporta ne bi klizili i na taj način se uznemiravali (guma ili dr. ne klizajući materijali). Kutije moraju biti čvrste te po mogućnosti građene od vodootpornog materijala jer nakon svakog transporta podliježu pranju i dezinfekciji. Ukoliko postoji potreba zečevi se mogu označiti, najčešće ušnim oznakama, ali postoji mogućnost stavljanja mikročipova ispod kože koji se kasnije mogu očitati pomoću specijalnog „čitača“. Ovakav Indexel sustav obilježavanja koristi se kako bi se po kontrolnom izlovu razlikovali u lovištu odstrijeljeni ili uginuli zečevi iz uzgoja od onih prirodno uzgojenih.

Naravno, modeli poligonske adaptacije mogu se izgraditi u sklopu lovišta. Prednost ovakvog pozicioniranja poligona je da se po završetku adaptacije jednog turnusa zečeva znatno pojednostavljuje

njihovo ispuštanje u otvoreno stanište. Dimenzioniranje, uređenje i dinamika punjenja i pražnjenja poligona istovjetna je s već opisanom koja je pogodna za obiteljske uzgajivače. Razlika je u tome da je pražnjenje znatno jednostavnije i ne zahtijeva veći broj pogoniča. Mreža s jedne strane ograde poligona nije ukopana u zemlju te se ona po završetku turnusa adaptacije u donjem dijelu uslobađa od stupova i podivija tj. podiže savijanjem. Potom se zečevi istjeruju u smjeru na kom je ograda propusna. Po istjerivanju zečeva mreža se ponovno fiksira. Lošija strana ovakvog rješenja je potreba za pojačanim osiguranjem i nadzorom ne ukopanog dijela mreže. Osiguranje je relativno jednostavno polaganjem gustih namotaja bodljikave žice koja se sakuplja prije podvijanja ograde i ispuštanja zečeva. Prednost ovog modela je u lakšoj prilagodbi nakon ispuštanja u otvoreno stanište. Naime, tip vegetacije po vrstama trava, njihovoj zrelosti, ješnosti i stupnju vlažnosti podjednak je u poligonu kao i

izvan njega, s obzirom da iste biljne vrste, osim hrane, predstavljaju i zaklon znatno je olakšano preživljavanje adaptiranih zečeva po ispuštanju u lovište.

Poligonski uzgoj zečeva zahtijeva znatno manje rada nego kavezni uzgoj ali je svakodnevnim nadzor nužan. On se odvija u jutarnjim i večernjim satima. Svakodnevan nadzor zečeva potreban je zbog mogućeg ulaska pernatih i dlakavih predatora. Tokom jutra obavlja se inspekcija poligona i uvjeta u njemu, a u večernjim satima, osim toga, unosi se i dodatna prihrana i voda u pojilišta na poligonu. Prihrana je jednostavna i treba biti skromna i provodi se istovrsnom hranom, tj. peletama (po obliku i boji) kakva je korištena u prethodnoj kaveznoj fazi uzgoja. Skromnost dodatne hrane potiče zečeve na njeno odvikavanje i uzimanje samoniklih biljnih vrsta koje se u poligonu nalaze. Time se ujedino provocira razvoj instikata u prehrani i selektivnost u odabiru trava.

Na vegetaciju unutar poligona moguće je uticati sijanjem travnate mješavine. To je smjesa visoke i niske vrste trava koje se koriste za pašnjake (lucerna, ljulj i sl.), na način da su vegetacijski zrele od ranog proljeća do kasne jeseni. Iz razloga održanja vegetacijskog zaklona kosidba se provodi tek po završetku poligonskog uzgoja kao priprema za sljedeću sezonu. Svojevrsan problem u drugoj polovini ljeta predstavlja polegnutost trave koja se povećava nakon svakog zahvata izlova zečeva zbog učestalog prolaska kroz nju.

Kao općenitu ocjenu poligonskog modela uzgoja zeca, sagledavajući ga prema objektivnim kriterijima te vrednujući preduvijete za ovakav uzgoj, početnu investiciju, dnevno uloženi rad, uzgajivači smatraju da se radi o izrazito povoljnoj investiciji.

Prof. dr. Z. Janicki

Turske sačmarice Huglu

Huglu je grad u Turskoj koji je još od XIV vijeka centar oblasti gdje se izrađuju predmeti od metala i oružja. Udruženje proizvođača pušaka *Avtufekleri Kooperatifi Huglu*, vremenom je izraslo u ultramoderanu fabriku pušaka sačmarica. Danas cijenjena oružarska firma, koja radi puške po sopstvenoj konstrukciji i tehnologiji, radi oružje i za druga poznata imena, što je još jedan od dokaza kvaliteta njihovih proizvoda.

Položara HUGLU 200 AC

Sačmarica HUGLU 200 AC ima horizontalno postavljene cijevi, u sistemu su Anson-Dili, s mehanizmom vatri smještenim u unutrašnjost baskule. Kod nas je uvezena u kalibrima 20/76 i .410/76. Dvadesetice su snabdjevene cijevima 71 i 76 cm, dok malene puške .410 imaju cijevi dužine 66 i 71 cm. Položare Huglu su posebno na cijeni jer se rade u sistemu bravljenja, koji su svi zbog visoke cijene izrade odavno

napustili. Ova izvorna Turkinja ima nevjerovatne četiri završene tačke - četiri ključa. Prva dva ključa čine dva donja Pardijeva ispusta na dnu monobloka, u koje ulazi iz baskule, horizontalno pomična ploča. Tu su mnogi proizvođači stali, jer je kompjuterskom animacijom kritičnih napona spoja cijevi i baskule dokazano da je to dovoljno čvrst spoj za sve pritiske sačmenih metaka. Turski konstruktori idu dalje i u produžetak monobloka kroz otvor uvodi poprečni treći Grinerov ključ. Krilcima na bokovima baskule dodatno omeđava monoblok čime dostiže konstrukciju Merkel Suhl pušaka položenih cijevi. Urezivanjem zuba na Grinerovom ključu i njegovom blokadom, Huglu dobija četverostruko završenu položaru, što ih čini jedinstvenim u porodici ne skupih, serijskih pušaka. Cijevi na Huglu položarama su opremljene setom od pet izmjenljivih čokova. I ovdje na baskuli postoje kanali za odvod mlaza vrelih gasova u bezbjednu stranu. Obarač je jedan selektivan sa selektorom na kočnici. Bijela gravirana glava ove puške je u lijepom vizuelnom skladu s crnim ukrasnim bočnim pločicama. Na njima se nalaze pozlaćene reljefne slike ptica u letu. Orahov kundak njemačkog tipa, gumeni potkov, grb na W-R poluzi, gravura i opći izgled puške, tjera na pomisao da se radi o preskupoj sačmarici, međutim njena cijena je oko 1.300 KM. Ova prelijepo urađena klasična sačmarica odličnog je balansa, mase ispod 3 kg, vitka, elegantna i čvrsta. Municija 20/70 je pravi izbor, dok 20/76 zahtjeva čvrst hvat zbog znatno uvećanog trzaja. Huglu 200 AC je prava puška za lovca klasičnog ukusa.

Položara HUGLU 301 A

Interesantna, jednostavna, veoma upotrebljiva i upola jeftinija (oko 500 KM) je i prelamajuća jednocjevna, jednočetna sačmarica Huglu 301 A. Kod nas se može se naći u

kalibrima: 12/76, 20/76 i malom rijetko korišćenom kalibru 28/70. Model 301 A karakteriše spoljašnji udarač-oroz i pokretni štitičnik obarača, čije potiskivanje unazad odbravljuje cijev. Ispod cijevi se nalazi žlijeb u koji ulazi jaki široki klin, koji čvrsto spaja cijev u baskuli. Spoljašnji udarač je ergonomski fino riješen i lako se zapinje. Udarana igla je montirana u čelo baskule i nalazi se u svom zadnjem (od kapisle udaljenom) položaju. Cijev dužine 71 cm, može imati fiksni čok ili navoj za prihvat izmjenljivih čokova. Prelamanje puške je lako, jer nema napinjanja udarnog mehanizma. Cijevi pri preklapanju mogu dostići u odnosu na kundak i baskulu, oštar ugao i u tom prelomljenom položaju se puška transportuje, prenosi i čisti. Ne preporučuje se često rasklapanje zglobne veze cijevi i baskule, jer to nije ni predviđeno. Puška na baskuli ima urezan kanal koji služi kao zadnji nišan, jer ima modela i bez nišanske šine. Na baskuli je ugraviran grb Huglu s dvoglavim orlom.

Poluautomatske sačmarice HUGLU 601, 701 i 901

Poluautomatske sačmarice se rade u tri modela: 601, 701 i najnoviji 901. Vrlo su prihvatljive cijene (800 do 1.000 KM) i sve rade po sistemu pozajmice barutnih gasova. Kupci bi-

raju između kalibara 12/76, 20/76 uz napomenu da modeli 601 i 701 imaju fabrički ugrađene duge tubularne magacine koji primaju čak sedam metaka. Cijevi su duge 71 ili 76 cm. U oba slučaj primaju svaki iz kompleta od pet izmjenljivih čokova. Klip je nehrđajući, jednodjelni, bez zaptivki koje se mogu izgubiti. Polužlje, cilindar i svi dijelovi u zoni dejstva gasova su hromiranjem zaštićeni od korozije. Modeli 610 i 701 imaju naprijed montiranu oprugu zatvarača, dok najnoviji model 901 ima oprugu smještenu u kundaku. Potkundak ima svoje profilisano ležište, tako da nikada neće doći do njegovog pomijeranja (klimanja). Iz zatvarača u vis izlazi prizmatični jaki klin, koji bravi direktno u produžetku cijevi, što je pouzdano i opće prihvaćeno rješenje. Skuplji model 901 ima kvalitetan orahov kundak i profilisani savremeni amortizer trzaja. I modeli 601 i 701 su s orahovim kundacima, ali samo standard klase.

Huglu poluautomati pouzdano rade, lako se pune i prazne, lagani su (3,18 kg), njima se lako nišani i imaju blag trzaj pri opaljenju.

IN MEMORIAM

Lovačko društvo „Husić Mustafa Čektalo“ Sapna Tuga za glavnim lovovođom

Mujčo Alić (1971.-2014.)

Mujčo Alić je rođen 1971. godine na obroncima Majevice u selu Šarci, gdje je odrastao, u kojem je dočekao agresiju na BiH i odmah se priključio Armiji RBiH. Nakon rata Mujčo stupa u Šumarsku službu i učlanjuje se LD „Husić Mustafa Čektalo“ Sapna. Pošto je lov tradicija u njegovoj porodici Mujčo je bio vrstan poznavatelj i ljubitelj lovačkih pasa, a najviše oštrodlakog bosanskog goniča Baraka. Bio je veliki sportista, dobar drug i kolega. Iznadna smrt ga je zatekla na mjestu glavnog lovovođe u LD HMC. Iza Mujče je ostala supruga sa petero djece o kojima će, nadamo se, društvo preuzeti brigu kako bi im bar malo pokušali ublažiti tugu i bol za izgubljenim suprugom i ocem. Kako je bio vješt lovac mnogi su baš sa njim voljeli ići u lov. Mujčo je imao kerove za svu vrstu divljači, a najviše je volio loviti divlju svinju i u tom lovu je bio veoma uspješan. Volio je Mujčo loviti i srndača, a što je najvažnije uživao je u druženju sa kolegama lovcima. Mujčo je bio omiljen ne samo u svojoj grupi nego u cijelom Društvu, a i šire jer je izgradio velika prijateljstva sa lovcima širom BiH i zemalja ex Jugoslavije, tako da je često bio pozivan u lov u mnoge druge krajeve. Sa njegovom smrću LD HMC izgubilo je velikog zaštitnika prirode i divljači, jer Mujčo je bio veliki pokretač raznih akcija na unapređivanju lovstva, pošumljvanju goleti, prihrani divljači. Kao dobar čovjek i lovac, cijenjen i poštovan, nikada neće biti zaboravljen, a tugu i čežnju osjetit će svaki lovac pri pomisli na našeg lovovođu Mujču Alića. Neka mu Allah podari Džennet i neka mu je vječni rahmet.

Said Smajlović

Divković Pero zv. Lelo (1944. - 2013.)

U oktobru se navršava godina dana od kako je, u 70 godini života, redove LD „Zelemboj“ zauvijek napustio naš Lelo Ubrzica, dragi i marljivi lovac koji će ostati u trajnom sjećanju mnogih, a naročito kolega u Grupi „Zelenika-Zlača“, Sekcije „Repnik“.

Neka mu je vječita slava i mir.

LD „Zelemboj“ Banovići

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla Do posljednjeg dana u lovu

Kasim Malkočević (1948.-2014.)

Iako narušenog zdravlja, Kasim Malkočević nije propustio biti učesnik ovosezonskog lova na srndača. Preminuo je nekoliko dana poslije u 66 godini života i s gotovo 40 godina lovačkog sta-

ža. Djed Kasim, kako smo ga iz milošte zvali, član je LD „Konjuh“, odnosno poslije LD „Tuzla“ u LS „Lipnica“, još od 1975. godine, za koje vrijeme je svojim zalaganjem pokazao kako se nesebično afirmira značaj lovstva. Nije se štedio u raznim i mnogim akcijama, a posebno je upamćen po svojoj volji da o svom trošku, po svim vremenskim uvjetima, koristi svoj traktor u svrhu dovlačenja materijala za gradnju lovačkih kuća, lovačkih objekata, za podizanje remiza i slično. Kao mlad lovac se zaljubio u lov, druženje i prirodu, što nikada nije zaboravio i zbog čega mu je bilo stalo da svoje bogato lovačko iskustvo prenese na mlade lovce, pokazujući im staze, čeke, vještinu gradnje lovno-tehničkih objekata, učeći ih o uzgoju i premetima divljači, o svemu što je u skladu sa lovačkim običajima i etikom. Za svo to vrijeme je stizao Djed Kasim biti na raznim funkcijama; u tri mandata je bio predsjednik Sekcije „Lipnica“, lovovođa Revira V, predsjednik i član mnogih komisija u Društvu ... bio je jedan od glavnih inicijatora i organizatora izgradnje prve lovačke kuće u LD „Tuzla“, za koju je uložio najviše sredstava i radnih dana, potrudivši se i da zemljište i sam objekt budu zemljišno-knjižno prevedeni na Društvo, a dato je LS „Lipnica“ na brigu i upravljanje. Svojim odgovornim radom u lovištu doprinjeo je boljoj zaštiti divljači, a sam je na svom imanju izgradio prihvatilište za srneću divljač koja je stradala u prirodi i za nezbrinutu lanad. Proizvodio je fazanske piliće i puštao ih u prirodu, a bavio se i uzgojem rasnih lovnih pasa, kao što su baraci, posavci, trobojci i istrijaneri. Oni su mu bili ljubimci i pomagači u lovu. Pored svih tih obaveza koje je znalacki i sa ljubavlju obavljao, stizao je družiti se sa kolegama, uživajući u šali, priči i pjesmi. Kao vrijedan i pošten domaćin i lovac rado je bio viđen i pozivan u lovačka društva Saveza LD TK i šire. Zbog svog uzornog, moralnog i aktivnog zalaganja na unapređenju lovstva, odlikovan je bronzanom, srebrnom i zlatnom značkom, a 2006. je dobitnik diplome počasnog člana, kao i mnogih priznanja koja su odraz visokih vrijednosti čovjeka i lovca Djeda Kasima. Neka mu je rahmet duši i laka zemlja na mezarju Šljivik u Gornjoj Lipnici.

Mirko Lamešić

Ljepota Konjuha

Foto:
Amir Hajrulahović

